

DON JUAN

**OPERA KÉT FELVONÁSBAN
HÉT KÉPBEN**

**Szövegét írta LORENZO DA PONTE
Olaszból fordította HARSÁNYI ZSOLT**

**ZENÉJÉT SZERZETTE
MOZART W. A.**

**A SZÖVEGKÖNYV BEVEZETÉSÉT IRTA
CSERNA ANDOR**

**RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSA
CS. ÉS KIR. UDVARI ZENEMŰKERESKEDÉS KIADÁSA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-084-6 (online)
MEK-14627

TARTALOM

Mozart.

A Don Juan története.

A Don Juan monda és feldolgozásai.

Da Ponte és a Don Juan szövege.

DON JUAN

Első felvonás.

Második felvonás.

SZEMÉLYEK

DON GONZALO DE ULLOA, kormányzó.

DONNA ANNA, leánya.

DON OTTAVIO, ennek jegyese.

DON JUAN.

DONNA ELVIRA.

LEPORELLO, Don Juan szolgája.

MASETTO.

ZERLINA, Masetto menyasszonya.

Urak, hölgyek, pórok, zenészek, szolgák.

Történik Sevíllában a XVIII. században.

Mozart.

Mozart Wolfgang Amadeus (Farkas Amádé) 1756 január 27-én született Salzburgban, hol atyja, Mozart Leopold Johann Georg (1719-1787), az érseki zenekar helyettes karmestere, kitűnő hegedűs és ügyes zeneszerző volt. A keresztségben a Johannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus neveket kapta, a Theophilus-t atyja Gottlieb-nek fordította, ő azonban a latinos Amadeus-t használta. A gyermek Mozartnál rendkívül korán jelentkezett a zenei hajlam és tehetség, igazi zenei csodagyermek volt. Történeti tény, hogy már négyéves korában, még mielőtt a hangjegyeket ismerte volna, zongoraversenyt komponált és hogy a trombitaszó hallatára valóságos fizikai fájdalmakat érzett. A kis Mozart még nem volt öt éves, mikor atyja vezetése alatt zenei tanulmányait megkezdte és 1762-ben az ugyancsak nagyon tehetséges, nála öt évvel idősebb Mária Anna (Nannerl) nővére társaságában apai vezetés alatt hangversenykörútra indult. Münchenben és Bécsben jártak és a fejedelmi udvarokban, előkelő arisztokraták szalónjaiban nagy feltűnést keltett a két csodagyermek. A kis Mozart nevét szárnyra kapta a hír, olasz, német és francia nyelven számtalan verset írtak róla. A következő évben ismét körútra vitte gyermekeit Mozart Leopold. Ez alkalommal Bajorországban, a rajnai tartományokban, Németalföldön és Párisban fordultak meg. Mainzban és Frankfurtban nyilvános hangversenyeken is fellépett a testvérpár, Párisban pedig első ízben jelent meg nyomtatásban Mozart-kompozíció: négy hegedűszonáta, melyek közül kettőt Viktória francia hercegnőnek, kettőt Tessé grófnőnek ajánlott Párisból egyenesen Londonba vitt útvonalon. A Mozart-gyermekek itt a királyi pár előtt játszottak és Bach János Kristóf, a nagy Bach legifjabb fia, a királyné udvari karmestere, megexaminálta a hét éves Amadeust, aki bámulatosan rögtönzött zongorán, a legnehezebb hangnemekben játszott el darabokat, feladott melódiákhoz azonnal kíséretet készített. Londonban hat újabb hegedűszonátát írt Mozart, melyeket Zsófia Sarolta királynénak ajánlott, az udvari zenekar pedig több kisebb szimfoniáját adta elő.

Londonból Hágába utaztak, ahol a két gyermek megbetegedett. Négy hétig nyomták az ágyat, napokig élet-halál közt lebegtek és a szegény Mozart Leopold kétségbeesett leveleket írt haza, Salzburgba. A gyógyulás után elhatározták, hogy most már hazautaznak. Ellátogattak még Párisba, majd Dijon, Bern, Zürich, Donaueschingen, Ulm és München érintésével, mindenütt hangversenyezve, 1766 végén, három évi távollét után megérkeztek Salzburgba. Itt írta Mozart, tíz éves korában, első oratoriumát.

A következő év komoly tanulmányokkal telt el, azután ismét útnak indultak a testvérek. Először Bécsbe mentek, de ott himlőjárvány ütött ki és sietve menekültek Olmütze, ahol azután Mária Anna is, Amadeus is megkapták a betegséget, majd visszatértek Bécsbe és II. József császár előtt hangversenyeztek. A császárvárosban nagyon sokan voltak, akik nem hitték el, hogy a már nyomtatásban megjelent műveknek tényleg a fiatal Mozart a szerzője és Amadeusnak gyakran kellett rögtönzésekkel bebizonyítania, hogy a darabokat valóban ő és nem az apja írta. A császári kegy megbízásban nyilvánult és Mozart megírta *La finta semplice* című első operáját, melyet előadásra is elfogadtak, de különféle intrikák következtében mégsem adtak elő. Helyette a *Bastien és Bastienne* című daljáték került színre egy főúri szalónban, 1768 december 7-én pedig az árvaházi templom felavatásán Mozart maga vezényelte ez alkalomra írt nagy ünnepi miséjét.

A következő évben a salzburgi érsek hangversenymesterré nevezte ki a tizenhárom éves Mozartot, aki az év végén atyjával újabb hangversenyútra indult Olaszországba. Anna Mária ezúttal nem ment velük. Ez az út diadalútja volt a fiatal Mozartnak. Ahol csak játszott, tomboló lelkesedés fogadta, a termek és templomok szorongásig megteltek közönséggel és Olaszország legkiválóbb zenészei, Bolognában Padre Martini, Páduában Valotti, fejezték ki előtte elismerésüket. Nápolyban a királyi udvar vendége volt, Rómában a Vatikán fogadta, a

pápa az aransarkantyú-rend lovagkeresztjével tüntette ki, Bolognában pedig, a kötelező vizsga letétele után, az Accademia dei Filarmonici tagjainak sorába iktatták. Milanoban huzamosabb ideig tartózkodtak: 1770 karácsonyán itt mutatták be *Mitridate, ré di Ponto* című operáját, melyet nagy siker mellett huszszor játszottak egymás után. 1771 márciusában apa és fiú visszatért Salzburgba, ahol Mozart a *La Betulia liberata* című oratoriumot írta, de ősszel ismét Milanoba utazott. Ferdinánd főhercegnek Beatrix modenai hercegnővel való esküvői ünnepén nagy tetszés mellett adták itt elő *Ascanio in Alba* című operáját.

Kevéssel ezután meghalt a nagy zenebarát és a Mozart-családot támogató Zsigmond érsek és utóda a kicsinyeskedő és fukar gróf Colloredo Hyeronimus lett, akinek székfoglaló ünnepére Mozart az *Il sogno di Scipione* című operát írta. Kis időre megint Milanoba utazott, ahol *Lucio Silla* című operáját mutatták be, azután folytatta tevékenységét Salzburgban. Szimfoniákat, miséket, kamarazenei műveket, versenydarabokat írt, majd 1775-ben a bajor udvar megrendelésére a *La finta giardiniera* című operát, melyet 1916-ban több német színpadon elevenítettek fel. Salzburgban is színre került egy operája, *Il ré pastore*, melyet Miksa főherceg látogatása alkalmára írt.

Az operairás azonban nem volt jövedelmező akkoriban, az érseki udvar is nagyon szűkösen fizette fiatal hangversenymesterét és Mozart elhatározta, hogy ismét külföldre utazik. Az érsek megtagadta a kért szabadságot, mire Mozart lemondott állásáról és anyja kíséretében Münchenbe utazott, ahol azonban nem találta meg a boldogulás lehetőségét és tovább ment Augsburgon át Mannheimba. Itt élte át az első szerelmi regényt: beleszeretett Weber Aloysiába, Weber Fridolin, a nagy komponista Weber nagybátyjának, a mannheimi színház sűgőjének középső leányába, aki később, mint Lange asszony híres énekesnő lett. A romantikus szerelemnek az apa Salzburgból sűrűn érkező dorgáló levelei vetettek véget. Mozart nehéz szívvvel utazott tovább Párisba, ahol egy szimfoniája előadásra került. Operatervekkel foglalkozott, mikor édesanyja halála (1778.) keresztülhúzta számításait. Mozart visszatért Salzburgba és ismét elfoglalta koncertmesteri hivatalát, majd 1779-ben udvari organista lett.

A müncheni udvar újabb opera-megrendelése adott működésének ismét irányt. Ezúttal szakított az: olasz stílussal és Gluck irányát követve megírta az *Idomeneo* című operáját, melyet 1781-ben mutattak be. Kevéssel ezután végleg elhagyta a salzburgi érsek udvarát és Bécsbe költözött, ahol ugyan csak 1787-ben nyert állást nyolcszáz forint fizetéssel, mint „császári kamarai zeneszerző”, de legalább több alkalma nyílt a tevékenységre. A császár megbízásából megírta a *Szöktetés a szerályból* című operáját, amely már határozottan jelzi későbbi nagy színpadi műveinek irányát. 1782-ben megnősült. Feleségül vette ifjúkori szerelmének hűgát, Weber Konstanzt, akinek nevét a „Szöktetés” hősnője örökíti meg. Következő operája, a *Figaro lakodalma*, 1785-ben a szándékosan rosszul éneklő olaszok miatt majdnem megbukott és csak a prágai előadáson aratott igazi nagy sikert. Ez indította Mozartot arra, hogy újabb operáját, a *Don Juan*-t, a prágaiak számára írja.

A gyermeki évek alatt fényben, ragyogásban, dicsőségben élő Mozart szomorú gondok között, intrikáktól, rosszakarattól elkedvtelenítve élt Bécsben. Felesége rosszul gazdálkodott, ő maga nem értett pénzszerzéshez, örökös volt az anyagi válság. 1789-ben pártfogójának, Lichnovszky Károly hercegnek felszólítására Berlinbe utazott, Drezdában és Lipcsében hangversenyezett, majd Potsdamban II. Frigyes Vilmos udvarában játszott. A király háromezer tallér fizetéssel karmesteri állást ajánlott fel számára, Mozartban azonban felébredt a hazafi, nem fogadta el az ajánlatot. József császár adott számára újabb megbízást, melynek értelmében megírta 1790-ben a *Così fan tutte*-t. Életének utolsó évében II. Lipót koronázásának ünnepére a prágai színház számára írta Titus néven ismert *La clemenza di Tito* című operáját, majd Schikaneder külvárosi színháza számára a *varázsfuvola*-t. Utolsó műve a magasztos *Requiem* volt. 1791 december 5-én szegényen, elhagyottan meghalt. Tetemeit a szegények

közös sírjába temették úgy, hogy sírjának helye pontosan meg sem állapítható. Mindössze harmincöt évet élt, de csodálatos gazdagságú szellemi hagyaték maradt utána. Operáin kívül számos egyházi zeneművet, köztük 15 misét, zenekari műveket (40 szimfoniát, 31 divertimentót), versenyműveket, kamarazenei műveket, zongoradarabokat és dalokat írt. Műveinek száma összesen hatszázhuszonhat.

A Don Juan története.

Mozart *Figaro lakodalma* című operájának 1786 május 1-én volt a bemutatója Bécsben. A közönségnek nagyon tetszett a fiatal zeneszerző új műve, egyes énekszámokat meg is ismételtettek, a Bécsben élő és népszerűségnek örvendő olasz operakomponisták azonban, akiknek élén a még Párisban is ünnepeelt Antonio Salieri állt, gondoskodtak róla, hogy a siker ne legyen tartós. Már a bemutatót is igyekeztek intrikáikkal lehetetlenné tenni, hogy azonban ez nem sikerült, legalább a sikert csökkentették besúgásokkal, fondorlatokkal, míg végre az operát levették a műsorról. Annál nagyobb és általánosabb volt a „Figaro lakodalma” sikere Prágában, ahol egész télen át játszották, dalait úton, útfélen énekelték, zongorázták, sípolták, akárcsak egy mai divatos operettét. A bécsi balsikertől elkedvetlenedett, anyagi gondokkal küzködő Mozart tehát nagy örömmel fogadta prágai tisztelőinek meghívását és 1787 januárjában felesége kíséretében a cseh székvárosba utazott. Gróf Thun, egy zenekedvelő prágai arisztokrata volt vendéglátó gazdája és Mozart boldog, zavartalan napokat élt Prágában a szomorú bécsi évek után. A színházban maga vezényelte Figaro-ját, diadalmas sikert aratott, egész Prága ujongva ünnepelte és Mozart boldogan jelentette ki, hogy ilyen lelkes közönség számára szívesen írna operát. A színház igazgatójának, Bondininek, megtetszett ez az ötlet, szaván fogta Mozartot és azonnal meg is kötötte vele az alkut: Mozart öszre új operát ír a prágai színház számára és kap érte 100 azaz száz arany forintokat. Ez az új opera volt a Don Juan.

Mozart sietve utazott vissza Bécsbe, ahol a Figaro lakodalmá-t már egészen elfelejtették. Az olasz ellentábor jól végezte munkáját, Mozart operájáról már nem is beszéltek, helyette Vincente Martin y Solar spanyol zeneszerző „La cosa rara” című operájának tapsolt a császár és vele az egész bécsi társaság. A sors iróniája, hogy Mozart zsenije örökítette meg ennek az operának az emlékét is: a Don Juan híres lakoma-zenéjéhez egy kis tételt Martin akkor divatos zenéjéből vett át Mozart.

A prágaiak részére irandó operájához Lorenzo da Ponte-tól, a bécsi császári udvarban élő sokoldalú olasz költőtől, aki a „Figaro lakodalma” librettóját is szállította, kért szöveget Mozart. Da Ponte szívesen vállalta a megbízást és megígérte, hogy két hónapon belül szállítja a szöveget, pedig ugyanakkor még két operakomponistának dolgozott. Salieri számára írta az „Axur, ré d’Ormus”, Martin y Solar számára pedig a „L’arbore di Diana” szöveggönyvét. Emlékirataiban részletesen elmondja da Ponte, hogyan írta egy időben a három operaszöveget. Éjjel, - írja - Mozartén dolgozott és közben Dante Inferno-jára gondolt, reggelenként a Martinnak szánt szöveget írta és Petrarca-ból nyert ihletet, esténként pedig Tassoban lapozgatott és Salieri számára írt librettót. E nagy munkatorlódás mellett is pontosan, a kitűzött időre elkészült a „Don Giovanni” szöveggönyve és Mozart áprilisban már hozzáfoghatott a komponáláshoz.

Szeptember elején már nagyon előrehaladt a munka és Mozart feleségével együtt Prágába utazott, hogy ott fejezze be művét. Az operák szerepeit akkoriban a szó szoros értelmében testre szabták, a szólamokat közvetlenül az illető énekes egyéniségéhez, hangja színéhez, terjedelméhez mérten írta le a komponista és Mozart, aki nagyon gondos és figyelmes volt e tekintetben, a színházzal és a szereplőkkel való állandó érintkezés közben akarta operáját

befejezni. Prágában a „Három oroszlánhoz” címzett vendégfogadóban lakott a Mozart-házaspár, de Mozart többnyire a Dussek Ferenc zenész birtokában levő Bertranka-villában dolgozott. Az a szoba, amelyben a Don Juan partitúrája elkészült, még ma is megvan. A komponálás mellett tevékeny részt vett Mozart az opera rendezésében is. Tárgyalt a díszlet-festőkkel, tanácsokat adott a zenészeknek, énekeseknek, még a menüet is eltáncolta nekik.

A Don Juan keletkezéséről sok egykorú anekdota kering. Ezek között legerősebben tartja magát az a mese, hogy a nyitányt Mozart közvetlenül az előadást megelőző éjjelen írta. Állítólag Konstanz, a gondos feleség, figyelmeztette volna férjét, mikor az barátai társaságában egy kis borozásról hazatért, hogy a nyitányt elfelejtette megírni. Mozart pedig, - így szól a legenda - leült és mialatt felesége meséket mondott neki, megírta a nyitányt. A kéziratot reggelre megkapták a másolók, akik azonban csak estére készültek el a szólamok leírásával és a zenekar még nedvesen kapta meg a „stimm”-eket, mikor a bemutató, közönsége már a nézőtéren ült. Ezt a legendát nem engedi el a legtöbb Mozart-biografus sem. Nohl is megírja és Chop is átveszi a Don Juanról írott tanulmányában. Ezzel szemben valószínűleg csak annyit igaz az egészről, hogy a másolók elkéstek a munkájukkal és a zenekar tényleg frissen írott szólamokat kapott a bemutató napján. Mozart naplójegyzeteiből megállapítható, hogy a nyitány már október 23-án, tehát hat nappal a bemutató előtt készen volt és az eredeti partitúrán, melyet a párisi Conservatoire múzeumában őriznek, egyáltalán nem látszik meg, hogy a nyitány sebtiben, egy éjjel leforgása alatt íródott. Mozart egyébként, egykorú feljegyzések szerint, három nyitányt írt a Don Juan-hoz, az ismertén kívül egyet *Es*-durban és egyet *c*-mollban, mindegyiket eljátszotta barátainak és azt tartotta meg, amelyik nekik legjobban tetszett.

1787 október 29-én volt a bemutató a prágai gróf Nostitz-féle Nemzeti Színházban, melynek nézőtere szorongásig megtelt. A szinlap, a szövegre való tekintettel, olasz nyelvű volt és a „Don Giovanni ossia il Dissoluto punito. Damma giocoso in due atti con balli analoghi” előadását hirdette. A siker óriási volt, Mozart ünneplésének nem akart vége szakadni, Bondini igazgató úszott a boldogságban.

Bécsben 1788 május 7-én volt a Don Juan bemutatója, a császár egyenes kivánságára, mert az olasz intrikusok ismét érvényesíteni akarták befolyásukat és el is értek annyit, hogy az opera még kedvezőtlenebb fogadtatásra talált, mint két évvel ezelőtt a „Figaro lakodalma.” A Don Juan világsikere csak akkor kezdődött, mikor halhatatlan szerzője már nem volt életben.

Magyar földön Kolozsvárott 1826 december 14-én volt Mozart Don Juan-jának első előadása. A szöveget, nem tudni olasz vagy német szövegekönnyvből, *Pályi Elek* kolozsvári színész, a magyar opera megalapítója (1796-1846) „Don Juan, vagy a kőbálványvendég, vitézi szomorúvíg daljáték két felvonásban” címmel fordította le.

Budapesten 1839 május 29-én mutatták be a Don Juan-t a régi Nemzeti Színházban, ahol az Operaház megnyitásáig 61-szer játszották. Az 1884-ben megnyílt Operaházban csak 1885 február 21-én volt az első előadása. 1887 október 30-án, „szinrehozatala 100 éves évfordulója alkalmával” került színre, 1890 szeptember 16-án, hosszabb pihentetés után új betanulásban játszották, 1904 szeptember 25-én pedig a századik előadása volt Budapesten. A szövegekönnyvet, amely a német szinpadoknak is sok gondot okozott mindig, *Szerdahelyi József* színész (1804-1851), aki a múlt század harmincas éveiben Kolozsvárott operatársulatot szervezett, valamelyik német szövegekönnyvből fordította le és már ezért sem lehetett nálunk eddig csak megközelítően is tökéletes a Don Juan előadása.

Az új szövegfordítás, *Harsányi Zsolt*, „A varázsfuvola” kitűnő magyar átültetőjének munkája, a da Ponte-féle eredeti után készült, minden szavában, fordulatában híven követi az olasz szöveget és - ez a jó operafordítás alapfeltétele - Mozart zenéjét úgy, hogy a Don Juan ezentúl szövegében is, zenéjében is meghamisítatlanul kerülhet előadásra Budapesten.

A Don Juan monda és feldolgozásai.

Vajjon csak monda-e? A spanyolok Don Juan-mitosza körülbelül ugyanolyan természetű, mint a germán Faust-monda és miként a goethei költemény hőséneke évszázadokon át történt irodalmi feldolgozások előtt a nyomdász Gutenberg egykori barátjában, a legendás Don Juan-nak is volt egy valóban élt és létezett őse. Ez az ő, mint a történelmi kutatások megállapították, Don Juan Tenorio (ejtsd Don Huán), Don Pedro, az 1357-től 1367-ig uralkodott kasztíliai király (a kegyetlen), kegyence és kincstárosa volt, aki kegyetlenségben és kicsapongásban igyekezett felülmulni hatalmas urát. Pedro trónrajutásával Don Juan réme lett Sevillának és környékének. Leggyalázatosabb tette az volt, hogy az Ulloa nemzetségből származó sevillai kormányzó leányát, Giralrát, elrabolta, a leánya segítségére siető apát pedig megölte. Betetőzte gazságát azzal, hogy a kormányzónak sirja fölött álló szobrát kigúnyolta és lakomára hívta. A szobor pedig - szól a legenda - elment a találgára és a pokol tüzébe taszította a bűnöst. Egyes kutatók szerint a ferencrendi barátok, akiknek kolostorában a kormányzó szobra állt, magukhoz csalták Don Juant és eltették láb alól. A történet befejezésében már a legenda ölelkezik a valósággal.

E monda számai később egy másik mondáéval szövődtek össze, amelynek hőse bizonyos Don Juan de Maranna hasonlóan kicsapongó életet élt, de már közelebb áll Faust alakjához, mert a legenda szerint az ördöggel szövetkezett.

A monda magva hálás tárgyul kínálkozott a tizenhetedik század drámáiróinak. A Don Juan-legenda első ismert drámai feldolgozása 1634-ből egy Gabriel Tellez nevű madridi baráttól való, aki Tirso de Molina néven több mint háromszáz szindarabot írt. Tirso de Molina az anyagot valószínűleg az *Il ateista fulminando* című kolostordrámában kapta, amelyet akkoriban sokat játszottak spanyol kolostorokban, de darabja címében már kiemeli azt a momentumot, amely a legfontosabb pontja az összes Don Juan-drámáknak. *El burlador de Sevilla y Convidado de piedra* (A sevillai csábító vagy a kövendég) a címe Tirso de Molina darabjának, amely sok jelenetben mutatja be Don Juan kicsapongásait, gaztetteit és bűnhődését. A darab, amelynek menete körülbelül azonos a Mozart-opera szövegével, bejárta az akkori összes nevezetesebb színpadokat és számos átdolgozóra talált, akik több-kevesebb változtatással saját vagy közönségük szájaíze szerint írták meg újra ugyanazt a tárgyat.

Tirso de Molina és utána a Don Juan-monda valamennyi feldolgozója, egészen Mozartig, illetve da Ponteig, vígjátéknak, komédiának fogta fel a tárgyat. Ezért lett Mozart operája is „opera buffa”. A dolog nem meglepő, a tárgy természetében és az akkori idők felfogásában kell keresni a magyarázatát. Akkoriban a színházi közönség legnagyobb mulatsága volt, ha a hős elvette büneieért a méltó büntetést és így helyreállt az erkölcsi világrend. Ha pedig a hőst az ördög vitte magával, az különösen mulatságos volt.

Olasz földön rövid egymásutánban három Don Juan-dráma is tűnik fel *Il convitato di pietra* címmel: 1652-ben Onoforio Gilibertié, 1670-ben Cicogninié, 1678-ban pedig Perucció. Nem maradt hatás nélkül Tirso de Molina darabja Franciaországban sem. Egy Dorimond nevű színész 1658-ban Lyonban előadatta az olasz átdolgozások után készült *Le festin de pierre ou Le fils criminel* című darabját és ez időtől kezdve a Don Juan-drámáknak Franciaországban egészen furcsán és kétségkívül az olasz „convitato” hibás fordítása következtében „Le festin de pierre” (A kőlakoma) a címük. Ez a címe De Villiers, egy másik színész, 1659-ben írt darabjának is és alcíme Moliére 1665-ben írt művének, amely már sokban eltér az eredetitől és mint Moliére legtöbb műve, inkább iránydarab. 1677-ben a francia Corneville dolgozta fel a tárgyat, majd Dusmenil, más néven Rosimond írt *Le festin de pierre ou L'athéiste foudroyé* címmel darabot. Angliában is feltűnik a kedvelt motívum: 1676-ból ismeretes Shadwell *The libertine destroyed* című darabja. De kísért még a Don Juan-legenda a XVIII. és XIX. században is. A XVIII. század elején ismét spanyol földön tűnik fel: 1725-ben játsszák

Madridban Zamora *Non ha denda que no se pague y Convidado de piedra* (Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik, vagy a kövendég) című darabját, 1736-ban pedig Veneziában mutatják be Goldoni *Don Giovanni Tenorio, ossia Il dissuloto punito* című darabját.

Ide kell még sorolni Lord Byron „Don Juan” époszát (1818-1823), a Holtei Károlynak tulajdonított drámai fantáziát (1830 körül), Lenau Don Juan-vázlatát és Zorilla „Don Juan Tenorio” című modern spanyol drámáját (1850.)

Grable a Faust-mondával együtt dolgozta fel drámának a tárgyát, Schiller csak tervezte egy Don Juan-ballada megírását. Dániában Hauch írt Don Juan-drámát, Oroszországban Puskin írt egy drámai jelenetet (A kövendég), majd utána Tolsztoj Elek gróf. A francia Prosper Mérimée és Mallefille regényeik hőségé tették a spanyol mondai alakot. Nálunk Bulla János írt „Don Juan” címmel elbeszélő költeményt, mely azonban csak töredék maradt.

Elég gazdag a Don Juan-monda operai feldolgozása is. Őse valamennyinek *Le Tellier* „Le festin de pierre” című zenés vígjátéka, melyet 1713-ban mutattak be Párisban. 1761-ben a bécsi opera játssza Gluck „Don Juan” balletjét, 1777-ben pedig ugyancsak Bécsben arat rövid ideig tartó sikert Vincenzo Righini „Il convitato di pietra, ossia Il dissuloto” című operája. Ugyanebben az évben Veneziában is mutatnak be Don Juan-operát, Giuseppe Antonio Calegari írta és „Il convitato di pietra, ossia Don Giovanni Tenorio” volt a címe. Ez a címe Giacomo Tritto operájának is, melyet 1783-ban játszottak Nápolyban, míg Albertini csak egyszerűen „Don Giovanni”-nak nevezi 1784-ben Veneziában előadott operáját.

A legnevezetesebb Don Juan-opera kétségkívül Giuseppe Gazzaniga (1743-1818), Piccini tanítványának „Il convitato di pietra, ossia Don Giovanni Tenorio” című háromfelvonásos operája, melynek szövegét Giovanni Bertati írta és amelyet 1787 karneváljának idejében, tehát kevéssel Mozart operájának keletkezése előtt mutattak be Veneziában. Gazzaniga operáját, melyet nagy sikerrel játszottak később Bergamóban. Milanóban, Párisban, Londonban, Chrysanter Frigyes, a kiváló zenetörténeti kutató, szerint ismerte jól Mozart is, da Ponte is. Bertati szövege híven követi Tirso de Molina darabjának menetét, innen a da Ponte-féle szöveg nagy rokonsága az ősi Don Juan-drámával, Mozart pedig egyes zenei frázisok megszerkesztésében, Chrysanter szerint, Gazzanigára támaszkodik.

Bármilyen különösen is hangzik: még Mozart után is írtak Don Juan-operákat. 1822-ben Barcelonában mutatták be Don Ramon Carnicer „Don Giovanni Tenorio” című olasz szövegű operáját, 1832-ben Giovanni Pacini írt „Il convitato di pietra” címmel operát, melynek Viareggióban volt a bemutatója, 1875-ben pedig ismét Barcelonában játszanak új Don Juan-operát „El convidado de piedra” címmel. A szerzője Niccolo Manont volt. Ő volt, úgy látszik, az utolsó Don Juan-opera írója.

Da Ponte és a Don Juan szövege.

Lorenzo da Ponte, Mozart két operájának szövegírója, ama különös, nagytehetségű kalandorok típusa, amilyenek nagy számban éltek a tizennyolcadik század második felében fejedelmi udvarokban. Zsidó szülőktől született a veneziai Cenedában 1749 március 10-én és eredetileg Emanuele Conegliano volt a neve. Tizennégy éves korában, miután apjával és két fivérével együtt a cenedai püspök Lorenzo da Ponte, megkeresztelte, a trevisoi papi nevelőintézetbe lépett és 1773-ban felszentelték. Ettől kezdve Abbate da Pontenak nevezte magát. Mint pap hivatalához nem illő kalandokba keveredett, Veneziában több szerelmi regénynek volt hőse és menekülnie kellett. Triesztbe került, ahol a papi szemináriumban a retorika és zene tanárává nevezték ki. Nyugtalan, szabados természete itt is bajba sodorta: politikai gúnyverset írt és

újából menekülnie kellett. Előbb Görzben élt, majd Drezdában próbált szerencsét mint színműíró. Ismeretségek útján Salierihez kapott ajánló levelet és Bécsbe ment, ahol a kegyben álló olasz zeneszerző pártfogásával II. József császár 1784-ben udvari színműíróvá nevezte ki. Ebben a minőségében sok operaszöveget írt, köztük a Figaro lakodalmát és a Don Juanét Mozart számára. József császár halála után Bécsből is menekülnie kellett, mert II. Lipót, az új császár, egy régebbi politikai csinytevése miatt elfogatását rendelte el. Da Ponte ismét Triesztbe ment, majd megnősült. Egy gazdag angol nőt vett el feleségül, akivel Londonba költözött és ott az olasz opera vezetője lett. Adósságok miatt a hitelezői elől 1804-ben New-Yorkba vitorlázott, ahol eleinte leckeadásból élt, majd olasz operatársulatot szervezett, amellyel szerencséje volt. 1823-ban kiadta négy kötetben emlékiratait, melyeket francia és német nyelvre is lefordítottak. New-Yorkban 1838 augusztus 17-én halt meg.

Da Ponte Mozart „Don Juan”-jához írt szövegekönyve mint már említettük, híven követi a monda első drámai feldolgozásának, Tirso de Molina darabjának menetét, ahogyan azt da Ponte Bertati librettójából ismerte.

ELSŐ FELVONÁS. *Első kép.* Éjjel, a kormányzó palotája előtti kertben. Leporello, Don Juan szolgája, őrt áll, mialatt gazdája kalandok után jár. Keservesen panaszkodik, milyen rossz a helyzete, ura féktelensége miatt örökösen veszedelmeknek van kitéve. A palotából hirtelen kirohan Don Juan, akit a kormányzó leánya, Donna Anna, kabátjánál fogva akar visszatartani. Don Juan ugyanis Don Ottavionak adva ki magát, belopózott hozzá, a leány azonban észrevette a csalást és le akarja leplezni a merénylőt. Leporello ijedten elbukik, Don Juan pedig el akar szökni. A lármára felébred a kormányzó és kivont karddal kezében siet leánya segítségére. Donna Anna visszafut a palotába, a kormányzó pedig utolérve a menekülő Don Juan, párbajra hívja leánya becsületének megsértőjét. Don Juan nagylelkűen figyelmezteti agg korára, de mikor az gyávának nevezi, maga is kardot ránt és rövid viaskodás után leszúrja a kormányzót. Mire Donna Anna Ottavio és fegyveres palotaőrök kíséretében megjelenik, a kormányzó már halott és Don Juan elmenekült szolgájával. Ottavio esküvel fogadja jegyesének, hogy bosszút fog állni a gyilkoson.

Második kép. Fás térség Don Juan kastélya közelében. Leporello heves szemrehányásokat tesz gazdájának féktelen életmódja miatt, Don Juan azonban veréssel fenyegeti. Neki már új kalandon jár az esze, szerelmes egy leányzóba és azt hiszi, hogy itt találkozni fog vele. Az úton már közeleg is egy mélyen elfátyolozott hölgy, aki hűtlen kedvesét keresi. Don Juan kedveskedve szólítja meg a bánatos ismeretlent, de mikor az felveti fátyolát, ijedten ismeri fel benne Donna Elvirát, akit Burgosban feleségül vett, de harmad napra csúfosan elhagyott. Elvira szemrehányásokkal halmozza el a hűtlent és Don Juan nem tud másképp a kényes helyzetből menekülni, mint hogy kijelenti, hogy Leporello majd mindent megmagyaráz. A szolgál, a kapott utasításhoz híven, a maga módja szerint igyekszik Elvirát megnyugtatni. Elmondja, hogy nem ő az egyetlen megcsalt nő Don Juan életében és hogy szavainak hitelt adjon, megmutatja a hosszú névsort, amelyen gazdája összes kalandjainak hősnői pontosan fel vannak jegyezve. Donna Elvira most már eleget tud és bosszút esküdve távozik. - A közeli korcsmából vidám zene hangja mellett parasztok tarka csoportja jön ki. Masetto üli nászát a szép Zerlinával. Don Juan kastélya erkélyéről figyelni a lakodalmas népet, feltűnik neki a kívánatos menyecske és új kalandra szomjazik. Csak a féltékeny, ujdonsült férjet kell eltávolítani. Megparancsolja tehát Leporellonak, vendégelje meg dúsán az ő költségére az egész társaságot és tartsa szemmel Masettot, ő maga pedig Zerlinának teszi a szépet. Természetesen azonnal házasságot ígér neki. A kacér faluszépe szívesen fogadja az udvarlást, a hízogó szavak hallatára egyre gyengébb lesz ellenállása, de hirtelen megjelenik Elvira és kis ideig figyelve a játékot, a kellő pillanatban közbelép. Don Juan, zavarát palástolva azt mondja Elvirának, hogy csak tréfa az egész, de közben odasúgja Zerlinának, hogy ez a szerencsétlen asszony őt folyton szerelmével üldözi. Elvira mégis elvezeti Zerlinát, de Don Juan akkor újabb

csávába kerül: megjelenik nála Donna Anna és Don Ottavio, akik - nem tudva még, ki a kormányzó gyilkosa - segítségét kérik a bűnös felkutatásában. A visszatérő Donna Elvirának Don Juan hűtlensége ellen intézett újabb kifakadásai megijeszti a kalandort. Hogy magáról a gyanút elhárítsa, eszelősnek mondja Elvirát, akit nagy nehezen sikerül eltávolítania, de zavarát, heves mozdulatait látva, Donna Annának mégis megsúgja ösztöne, hogy merénylő-jével és atyja gyilkosával áll szemben. Elmondja Ottavionak az éjszakán történeteket és közli vele gyanuját, mire Ottavio újból megesküszik, hogy bosszút áll a gyilkoson. A kellemetlen incidensek után ismét Zerlina foglalkoztatja Don Juant. Megdicséri Leporellot, hogy olyan ügyesen elhallgattatta a korcsmában is fecsegő Elvirát és utasítja, hogy hívja meg nevében az egész lakodalmi társaságot. Ő maga előre megy kastélyába. A korcsmából Masetto lép ki Zerlina kíséretében, aki engeszteli féltékenykedő férjét. Már-már kibékültek, mikor a távolban felcsendül Don Juan hangja. Zerlina összerenzen, kéri Masettot, rejtőzzenek el, de az ujdonsült férj gyanuja ismét felébred. Ő maga rejtőzik el a lugasban, hiába igyekszik erről Zerlina lebeszélni. Mialatt a lakodalmas nép a kastélyba vonul, Don Juan ismét udvarolni kezd Zerlinának, akit a lugas felé vonszol. Mikor be akarnak menni, előlép Masetto, de Don Juan kivágja magát, mondván, hogy éppen őt keresték. - Időközben egészen beesteledett és Don Juan kastélyának ablakai kivilágosodnak. Az úton három álarcos halad: Elvira, Anna és Ottavio. Leporello észreveszi őket, figyelmezteti rájuk gazdáját, mire Don Juan újabb kalandot remélve, meghívja a három ismeretlent is kastélyába.

Harmadik kép. Fényárban úszó, pazar pompával berendezett terem Don Juan kastélyában. A vendégsereget két zenekar szórakoztatja játékával: Don Juan házi muzikusai és a parasztok primitív bandája. A társaság hangosan mulat, csak pillanatra csillapodik a lárma, mikor a három álarcos ismeretlen belép, akiknek viselkedésén Don Juan észreveszi, hogy az előkelőbb osztályhoz tartoznak. Azután kezdetét veszi a tánc és miközben Leporello Masettoval foglalkozik, az álarcos hármas pedig a bosszú kivitele felett tanakodik, Don Juan Zerlinával egy szomszédos szobába vonul. Hirtelen elhallgat a zene: a szobából Zerlina segélykiáltása hallatszik. A mulatozók tanácstalanul néznek körül, de a három álarcos ösztökéli őket, hogy törjék be az ajtót. Mikor ez megtörténik, Zerlina támolyog be az ajtón, követve Don Juantól, aki kivont karddal kezében a gallérijánál fogva vezeti Leporellot: meg akarja büntetni a gonosztevőt, aki merényletet intézett az ártatlan leány ellen. A mesét azonban senki sem hiszi el. A három álarcos is leleplezi magát és valamennyien Don Juan felé rohannak, de a fegyveres szolgák feltartóztatják őket, míg Don Juan és Leporello elmenekül.

MÁSODIK FELVONÁS. *Első kép.* Nyílt tér Donna Elvira háza előtt. Don Juan Leporello társaságában új kalandra felkészülten jön a ház elé. Leporello azonban már megelégtelte a mulatságot, nem akar örökös életveszedelemben forogni gazdája csinytevései miatt és inkább felmondja a szolgálatot. Néhány arany azonban megbékíti és már ismét kész azt a szerepet játszani, amit Don Juan neki szánt. A nagy nőbarát ezúttal Donna Elvira szobaleányára vetett szemet, de hogy hozzá férhessen, előbb el akarja távolítani a házból az úrnőt. Mindenekelőtt ruhát cserél Leporelloval, már csak azért is, mert reméli, hogy a szolga jelmezében nagyobb szerencséje lesz a szobaleánynál. A mandolina hangjára tényleg megjelenik Donna Elvira az erkélyen. Don Juan Leporellot állítja az erkély alá, de a némán gesztikuláló szolga helyett ő mondja el az újabb forró ígéreteket, esdeklő bűnbocsánatot. Számításában nem is csalódik: Elvira lejön lovagjához. Leporello kitűnően játsza gazdája szerepét, de a türelmetlen Don Juan rejtekhelyén megcsörteti kardját, mire sietve elmenekül a pár. Most már mi sem áll Don Juan útjában. Pengeti mandolinját és érzelmes dalt énekel, de a várva-várt szobaleány helyett Masetto jön egy sereg felfegyverkezett paraszttal. A sötétben nem ismerik meg Don Juant, Leporellonak vélik és megkérdezik tőle, merre van gazdája. Don Juan a legkülönbözőbb irányba szalasztja őket és mikor, egyedül marad Masettoval, alaposan eldöngeti, azután

kereket old. Masetto jajgatására Zerlina jön lámpással kezében és a helyzet magaslatára emelkedve szemrehányó, majd kedveskedő szavak kíséretében vezeti el férjét.

Második kép. Egy templom sötét, boltozatos előcsarnoka. Leporello Don Juan gallérijába burkoltan, fején gazdája kalapjával, karján vezeti Donna Elvirát. Kényelmetlenül érzi már magát a ráerőszakolt szerepben, fél, hogy leleplezik és szeretne menekülni. Éppen indulni akar, mikor Donna Anna és Ottavio kerül vele szembe. Visszahúzódik egy sötét mélyedésbe, de csakhamar újabb szökést kísérel meg. Ekkor azonban Zerlina és Masetto állják útját. Elérkezett tehát a bosszú pillanata! Elvira ugyan bocsánatért esdekel, de kérése mit sem használ, már villan Ottavio kardja, mikor Leporello leleplezi magát. Zerlina, Elvira és Ottavio mindamellet meg akarják büntetni, de Leporello ravasz ékesszólással kifejti, hogy ő szolga és csak ura parancsainak engedelmeskedett. Végül mégis futni engedik tehát, Don Ottavio pedig újból fogadkozik, hogy nem lesz addig nyugta, míg bosszút nem áll jegyese apjáért.

Harmadik kép. Éjfélkor a temetőben találkozik az üldözői elől menekülő Don Juan Leporelloval. Miközben visszacserélik ruháikat, Don Juan dicsekedve beszéli el, milyen sikereket ért el szolgájának jelmezében. A vidám beszélgetést kísérteties hang szakítja félbe: „A siri csendben háborgat a lárma!” Don Juan a hang irányába tekint: a hold ezüst fényétől megvilágítva ott áll a meggyilkolt kormányzó szobra, az szólalt meg. Don Juannak hirtelen különös ötlete támad. Megparancsolja Leporellonak, hívja meg nevében vacsorára a szobrot. A szolgát megremíti ez az istentelenség, vonakodik a parancsnak eleget tenni, de Don Juan fenyegetései megtörik makacsságát. A szobor igent int. Biztosság kedvéért maga Don Juan is megkérdezi, elfogadja-e a meghívást, mire a szobor hangosan mond igent A nem várt felelet pillanatra megdöbben Don Juant, de szolgája előtt igyekszik palástolni félelmét és haza indul, hogy méltó módon fogadhassa vendégét.

Negyedik kép. Díszes terem Don Juan palotájában. A dúsan terített asztalnál vidám zeneszó mellett lakmározik Don Juan és gúnyolja a gyáva, reszkető Leporellot. Hirtelen Donna Elvira ront a terembe. Don Juan intésére eltávoznak a zenészek és a szolgák. A szegény asszony, aki igazán szereti a csapodár lovagot, eljött még egyszer kérni, térjen meg hozzá. Félti életét, balsejtelmei vannak. Don Juan azonban gúnyos szavakkal illeti, mire Elvira megszégyenülten távozni készül. A küszöbön rémülten hátrál vissza és sietve oson ki egy mellékajton. Don Juan Leporellot küldi, nézze meg, mitől ijedt meg annyira az ostoba teremtés. A szolga teljesíti a parancsot, de ő is rémülten hátrál: az ajtó előtt a kőszobor áll. Dadogó szóval jelenti a rémes látományt gazdájának. Ebben a pillanatban kopogás hallatszik az ajtón. A reszkető Leporello helyett kezébe kapva a karos gyertyatartót, maga Don Juan megy ajtót nyitni, mialatt szolgája az asztal alá bujik. Az ajtónyitásra megremeg az egész ház, a küszöbön kékes fényben, mereven áll a kormányzó kőszobor. Don Juan kezéből kiesik a gyertyatartó, a lángok elalszanak, homály borítja a terem. A szellem íme eleget tett a meghívásnak, eljött és most magához hívja Don Juant, aki meg is igéri jövetelét. Az ígéret megerősítéséül a szellem azt követeli, hogy Don Juan adjon rá kezet. Ez is megtörténik. A szobor most már Don Juan kezét tartva bűnbánatra akarja bírni a lovagot, de Don Juan dacosan szegül ellen, hangosan kiált hatszor egymásután nemet. Az utolsó tagadásnál a szellem elereszti Don Juan kezét és eltűnik, köröskörül lángnyelvek csapnak fel, melyek elnyelik a bűnös Don Juant.

Cserna Andor.

ELSŐ FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

A kormányzó kertje. Leporello türelmetlenül sétál fel és alá a palota lépcsője előtt.

LEPORELLO: Ördög vitte vóna el,
Folyton járni-kelni kell,
Hosszú munka, kurta zsold,
Már az ember félig holt.
Nékem ilyen élet nem kell,
Unom ezt a szolgasort.
(A palota felé fordul.)
Könnyű tenni benn a szépet.
Míg az úr ott benn cicázik,
Künn a strázsa lába fázik.
Jaj, mi az? Épp erre jönnek.
Bujjunk el csak gyorsan, gyorsan,
Míg az ördög el nem hord.
(Elbújik a fa mögé.)

DONNA ANNA *(üldözi és kabátjánál fogva visszatartja a palotából menekülő Don Juant):*
Ha csak meg nem ölsz, te gyáva,
Szöknöd innen nem lehet.

DON JUAN: Ó te gyenge, ó te árva,
Meg nem ismeresz engemet.

LEPORELLO: Mért van itten
E rémes lárma?
Ez csak Don Juan lehet.

DONNA ANNA *(kiált a szolgáltnak):*
Erre, erre szolganépség!

DON JUAN: Csendbe légy, te balga szépség!

DONNA ANNA: Várj, te gyáva! Erre gyertek!
Visszafoglak, mint az átok,
Míg a bosszú el nem ér.

DON JUAN: Szót se többet! Csend, ha mondom!
Hagyd a lármát, balga asszony,
Gyenge hangod mit sem ér.

LEPORELLO: Én itt szépen résen állok,
Csordul még ma itt a vér.

(Don Juan ellöki Donna Annát. Ekkor balkezében fáklyával, jobbkezében karddal megjelen a kormányzó a lépcsőn. Donna Anna befut a palotába, Don Juan szembeáll a kormányzóval.)

KORMÁNYZÓ: Álljunk ki ketten!
Jőjj hát, te senki!

DON JUAN: Menj! Semmi kedvem
Egy aggnak menni!

KORMÁNYZÓ: Most persze nem mersz,
Te gyáva korcs!

LEPORELLO: De már a végén megszököm én.

DON JUAN: Hagyj engem békén, menj!

KORMÁNYZÓ: Most persze nem mersz,
Te gyáva korcs!

DON JUAN: Csend legyen!

KORMÁNYZÓ: Állj ki hát!

DON JUAN: Nem merek?
Majd megtanítlak,
Hogy ilyet mondj!

(Összecsapnak. Don Juan leszúrja a kormányzót.)

KORMÁNYZÓ: Ó te gyilkos! Ó te gyilkos!
Ó a szívem járta által
Véres, gyilkos kardvasával,
Vérem önti most a port.

DON JUAN: Igy! Ha éppen ennyi kellett,
Ezt az egyet jól kikérted.
Végigönti most a véred
Gőzölögve itt a port.

LEPORELLO: Szörnyű éjjel! Szörnyű büntett!
Vére indul egyre jobban.
És a szívem félve dobban.
Vére önti ott a port.

MÁSODIK JELENET.

Secco recitativo.

DON JUAN *(még egy pillantást vet a holttestre, aztán Leporellot keresi):* Hol vagy, hé,
Leporello? *(Ő is előbujik.)*

LEPORELLO: Én itt. De bár ne volnék. S a Don?

DON JUAN: Én itt.

LEPORELLO: Ki halt meg? Ön, vagy az öreg?

DON JUAN: Milyen ostoba kérdés! Az öreg!

LEPORELLO: Éljen. Csinos volt ez a munka: Csábítani lányt és ledöfni az apját.

DON JUAN: Maga hívta ki sorsát.

LEPORELLO: S Donna Anna? Mit kiabált úgy?

DON JUAN: Hallgass, ne ingerelj! Most indulj, hogyha kedves az életed.

LEPORELLO: Megyek, ó, nagyuram. És hallgatok. *(Követi Don Juant, aki a falon kiugrik.)*

HARMADIK JELENET

Secco recitativo.

DONNA ANNA (*Don Ottavióval és fáklyás szolgálkkal jön le a lépcsőn*): Ah, csak gyorsan a gyávát... El ne fusson... A gaz...

DON OTTAVIO: Lángol a vérem, vérre szomjas a kardom, de hol van a bűnös?

DONNA ANNA: Itt hagytam őket... (*Megpillantja a holttestet.*)

NEGYEDIK JELENET.

DONNA ANNA: Milyen borzalmas... Ó, mily iszonyatos látvány! Ó mit kell látnom! (*A holttest mellé hanyatlik.*) Már meghalt! Irgalmas Isten!

DON OTTAVIO: Már vége.

DONNA ANNA: Borzad a lélek... Elhal a szó... Hogy vérzik... Át van szúrva... Itt, a mély seb. Nincs benne élet, arca milyen sápadt! A teste, mint a jég. Néma a szive. Ó, mily szörnyű, rémes éjjel árvája lettem! A szívem meghasad. (*Elájul.*)

DON OTTAVIO (*a cselédekhez*): Fussatok csak be, lányok, a palotába és hozzatok, de hamar, valami szert, ami gyorsan életre térít. Ó Anna, drágám! Ó kedves! A szörnyű óra gyilkosa lesz szegénynek. (*Hozzák a szert.*)

DONNA ANNA: Ah...

DON OTTAVIO: Már eszmél! Gyorsan a szert most újra!

DONNA ANNA: Édes jó apám...

DON OTTAVIO (*a szolgálkhoz*): Emberek, a hullát el kell vinni gyorsan, nem kell látnia többé. (*Elviszik.*) Ó nézz fel végre, én kedvesem! Légy nyugton! (*Anna lázában Ottaviót Don Juannak nézi.*)

Duett.

DONNA ANNA: Hagyj el, te gyilkos, hagyj el,
Mért hagysz így élni engem?
Mért hogy ily árva lettem,
És nincs most már apám?

DON OTTAVIO: Nézz rám, ó nézz, te drága,
Én vagyok, én, a párod.
Egy édes szóra várok,
Te drága, nézz reám.

Secco recitativo.

DONNA ANNA (*felocsudik*): Ki az... Te vagy! Ó, járnak a lelkem mélyén az árnyak. Hol vagy, jó apám?

DON OTTAVIO: Csak hagyjad. Én, a párod, védelmül itten állok, s a holtat majd én pótolom.

DONNA ANNA (*kiegyenesedik*): Don! Most esküdj nékem! (*A vértócsára mutat.*) Bosszuld meg ezt a vért!

DON OTTAVIO: Im halljad az esküt: Két szép szemedre esküszöm, hogy bosszút állok én.

DONNA ANNA: Esküdj szent, nagy esküt értem.

DON OTTAVIO: Im halljad: a csókodra esküszöm, megbosszullak én.

Duett.

KETTEN: Ó halld az esküt, Isten,
Ki sziveinket látod,
És érje gyászos átok
Azt, aki helyt nem áll.

(Lassan visszamennék a palotába, a függöny legördül.)

VÁLTOZÁS.

Fás térség. Gallyakkal díszített korcsma. A háttérben Don Juan kastélya.

ÖTÖDIK JELENET.

Donna Elvira, mantillájával spanyolosan elfedve az arcát, fellép. Kisérő cselédsége bemegy a házba.

DONNA ELVIRA: Erre van, erre jár tán
A csábító legény,
Kit szívem gyászol árván,
És mégis várom én.
Ó, hogyha csalfa vére
Másért hagy sírnom itt,
Ugy érje átkom mérge
A hűtlen csókjait.

DON JUAN: A nőcske kissé búsul,
Mert udvarlója hűtlen,
Ó, te árva, Ó te árva!
Lecsillapítjuk szívét, mely most lázad.

LEPORELLO: Hát persze, úgy,
Mint régen annyi százat.

Don Juan hiába igyekezett a nő arcát megnézni, most merészen hozzá lép.

DON JUAN: Bájos donna! Bájos donna!

DONNA ELVIRA *(felfedi az arcát)*: Ki az?

Secco recitativo.

DON JUAN *(megismeri Elvirát, visszahőköl)*: Kit keres itten?

DONNA ELVIRA: Végre megvagy! Már rég vártam a percre, hűtlen fickó!

LEPORELLO *(magában)*: Szép, válogatott címek. Tisztában van vele, annyit látok.

DON JUAN: Bájos, édes Elvira, ó, kérve-kérlek, csillapodj és engedd, hogy elmondhassak mindent.

DONNA ELVIRA: Nem mondhatsz mást már védelmedre semmit. Esküvőnk után harmadnapon már messzehagytad Burgost, s benne engem, az árvát, a kinok áldozatául, martalékul. Mert akkor tán még érted vert a szívem.

LEPORELLO (*magában*): Nyelve tiszteletreméltó.

DON JUAN: Ó, hogyha tudnád, mily nemes okból tettem! (*Megcsípi Leporello karját.*) Te tudtad!

LEPORELLO (*gúnyosan*): Bíz úgy van, szent igaz, jól emlékszem.

DONNA ELVIRA: Egy okod volt csak, az állhatatlan jellemed és a csalfa szived. De ime: Isten ujja, hogy újra itt vagy és hogy most bosszút állok rajtad.

DON JUAN: Ó, donna, kérlek az égre, légy okos. (*Magában.*) Most jó lesz, ha elszelelek. (*Elvirához.*) Ha nékem semmit el nem hinnél, hát itt ez a tisztességes ember.

LEPORELLO: Erre vártam.

DON JUAN: Nos, mondj el mindent.

LEPORELLO (*halkan*): De mit lehet itt szólni?

DON JUAN: Csak tartsd szóval a donnát. (*Eloson.*)

DONNA ELVIRA (*Leporellohoz*): Nos jó, hát halljuk.

LEPORELLO: Az úgy van... bájos donna... a dolgok rendje... hogy soha többé nem lehet az már egyenes, ami görbe.

DONNA ELVIRA: Ó, te szemtelen! A szívemmel még gúnyt mersz üzni itten. A don... hol van? Már elmenekült? Hol van a hitvány? Merre tűnt el?

LEPORELLO: Hagyja a dont. Hisz kár csak a szóért, amit veszteget rája.

DONNA ELVIRA: Az aljas lélek. Csupa rút árulás.

LEPORELLO: Hagyja a könnyeket. Ugysem az első a donna, sem az utolsó, akit elhagy, s akit elhagyott az ipse. Van nekem egy kis könyvem és ebben benne a teljes női névsor. Törött szívek mennyi száza sülné ki ebből, ha ez a könyv szólani tudna egyszer... (*Előveszi.*) Ime donna, ez a szép katalógus.

Ahány kedvese volt, beleírtam.
Ez a névsor az egyetlen pontos,
Hogyha tetszik, most átfutjuk itt.
Hatszáznegyven Itália földjén.
Német földön a nők sora kétszáz.
Már most: francia száz, török ötven.
Hát Spanyolország!
Itten ezer, meg három a szám.
Annyi ám, annyi ám.
Volt már mindenféle fajta,
Szobalány és szárazdajka,
Hercegnő és grófkisasszony,
Béreslány és úriasszony,
Minden korban, minden sorban,
Özvegyasszony, árvalány.
Hivogatni
Hamvas szökét,
Símogatni
Friss, barna nőcskét;
Hetyke tűzzel
Lángot fogni.

Gyenge szűzzel
Álmodozni,
Okkal-móddal,
Síma szókkal,
Jönni bókkal,
Menni csókkal,
Gógös nőket,
Büszke főket
Hozva forró,
Vészes lázba,
És a kedves
Kicsikékkal,
Kicsikékkal
Elcicázva:
Igy perdül-fordul
A nőknek száza.
Néki mindegy:
Szép, vagy csúnya,
Rongyos kötény,
Vagy cifra gúnya, -
Nincs az ő számára ok más:
Meghódítja, hogyha szoknyás.
Ifja, vénje,
Csúfja, szépje,
Arra jó csak,
Hogy letépje,
Minden rózsát
Végigcsókol,
Erre száll,
Arra száll,
Mint a lepke,
Száll, csak száll. (*Elfut a kastélyba.*)

HATODIK JELENET.

Secco recitativo.

DONNA ELVIRA: Most tisztán látom végre, kinek adtam a szívem, s akinek adtam, mily szívtelen, s mily rútúl tette csúffá. Jőjjön a bosszú most már! Keserülje meg ezt! Elmenekültél, ó, te hitvány, de várj csak, majd szembeállunk, mikor eljön a perc. Reszkess, él a bosszú. (*El.*)

HETEDIK JELENET.

Masetto és Zerlina a vendéglő paraszti részéből jönnek ki legényekkel és leányokkal. A leányok csoportjának Zerlina, a legényekének Masetto a középpontja.

ZERLINA: Jertek serdülni, fordulni, lányok,
Körbe-körbe, csak járjon a lánc,
Vígan élek és semmit se bánok.
Hogyha toppanva indul a tánc.

MASETTO: Ejnye, cimborá, mit ér az élet,
Hogyha tétova-lustán
Csak erre-arra jársz?
Vessen már egyszer lobbót a véred,
Rajta, vidáman álljon a tánc. (*Tánc.*)

NYOLCADIK JELENET.

Secco recitativo.

DON JUAN (*Leporelloval jó a kastély felől*): Hála Isten, hogy elment. Ó, nézd csak, nézd csak, mily vonzó társaság, mily kedves leányok.

LEPORELLO: Na, most az egyszer még nekem is marad egy..., vagy kettő tán.

DON JUAN: Jó reggelt adjon Isten. Nem akarnék megzavarni senkit; ti csak jártátok, mintha itt se volnék. Ez lakodalom, ugyebár?

ZERLINA: Igen, úgy van. (*Bókol.*) És itt a menyasszony.

DON JUAN: És hol a boldog, aki elvesz?

MASETTO (*bókol*): Szolgálatára.

DON JUAN: Brávó, szépen mondtad. Ritka ember az ilyen illedelmes.

LEPORELLO: Férjnek ez épp elegendő.

ZERLINA: Ó, az én Masettom a legjobb szívű ember.

DON JUAN: Nem jobb szívű nálam. Meg fogod ezt még látni. Hogy hívnak, lelkem?

ZERLINA: Zerlina.

DON JUAN: És téged?

MASETTO: Masetto.

DON JUAN (*karonfogja Masettot és átöleli Zerlinát*): Nos, kedves jó Masetto és te szép Zerlina, - hogyha szükség lesz rá, pártfogollak. (*Egy parasztleány, akit Leporello meg akar csókolni, sikoltoz*): Leporello! Mit teszel ott, te fickó?

LEPORELLO: Én? Semmit, nagyuram. Itt egy másiknak én fogom a pártját.

DON JUAN: Indulj, szedjed a lábad. Vezesd a népet az én palotámba innen, rendelj ott bort nekik és táncra nyisd ki nekik a kerteket és nyisd ki nekik a termeket. De legfőbb gondod - érted-e? - ő legyen: Masetto. Értesz engem?

LEPORELLO: Igen, értem. (*A parasztokhoz.*) Menjünk. (*Indulnak, Zerlinát, aki Masettoval menne, Don Juan visszatartja.*)

MASETTO: Uram!

DON JUAN: Mi a baj?

MASETTO: Nem marad meg itt Zerlina nélkülem.

LEPORELLO: Csak indulj. Tud pótolni őkegyelmessége. Magad se tudnál szebben a leánnyal bánni.

DON JUAN: Ó, légy csak nyugton. Lovag vagyok talán. Csak menj. Zerlinát én viszem el.

ZERLINA: Menj, és csak hagyj itt. Jól vagyok én itt, lovagias kézben.

MASETTO: Ugyan miért?

ZERLINA: Ugyan hagyd ezt a gyáva kétkedést!

MASETTO: Ha nem jössz, viszlek.

DON JUAN: Hohó! Végre is unom ezt. Ha rögtön el nem indulsz és ha még egy árva szót szólsz, *(kardot mutat)* csak annyit mondok: megkeserülsz.

MASETTO: Jól van, jól van, értem már.

Szépen, csendben elmegyek.

Ilyen úrral énnekem

Ujjal húznom nem lehet.

Mondjon egy úr bármit is,

Annak persze hinni kell,

Sőt az ilyen úri tett

Forró hálát érdemel:

(Félhangon Zerlinához.)

Ó, te kígyó, ó, te álnok,

Hogyha baj lesz, rögtön válok.

(Leporellohoz.)

Jól van, menjünk.

(Zerlinához.)

Isten áldjon.

(Magában.)

Elbánt vélem jól a párom.

(Don Juan és Zerlina felé.)

Jaj, de szépen illesz hozzá,

Ó, te finom úrinő. *(Elmennek.)*

KILENCEDIK JELENET.

Secco recitativo.

DON JUAN: Most végre egyedül, édes szép Zerlinettám. *(Megöleli.)* Nos, mit szólsz ehhez, amit kézbe veszek, az tiszta munka.

ZERLINA: A vőlegényem mit szól?

DON JUAN: Mit? Hogy ő? Azt hiszed-e te kis leány, hogy olyan ur, mint én, azt végig tudja nézni, hogy ilyen gyönyörű kis rózsát, ily bájos, ifjú arcot egy béres fickó nyálas csókja érjen?

ZERLINA: Ó, uram... köt a szó is, hogy hozzá fogok menni.

DON JUAN: Ez az esztelen szó, ez semmis. Hiszen úgy sem illesz ily alsórangú sorba. Más a te sorsod: finom termeted hódításra termett; ez a gömbölyű vállad és ez a gyengéd, rózsaszínű arcod nagy palotákra méltó, nem hervadásra.

ZERLINA: Ó, de ha félek...

DON JUAN: Mit félsz, te kedves?

ZERLINA: Én... félek, hátha csak hiteget. Ha szép is úri sorban élni, de finom úri szívben ritka érzés a hűség.

DON JUAN: Irigy a pletyka. Semmi sincs igaz ebben. Az, aki lelkileg úr, soha nem lesz hűtelen. De mit beszéljünk annyit: ha tetszem néked, nyomban elveszlek én.

ZERLINA: Elvesz...?

DON JUAN: Ahogy illik. Ott az a vár, nincs messze. Ott lakom én; ó, jöjj el oda, kincsem, s ott légy a párom.

Duettino.

DON JUAN: Add a kacsódat, kincsem,
Ó, várathatsz-e még?
Oly csodavár több nincsen,
Ott leszek én tiéd.

ZERLINA: Már mennék, mégse mennék,
A szívem úgy dobog.
Ott boldog úgyse lennék,
Mert fáj a bűnös csók.

DON JUAN: Csókodat égve várom.

ZERLINA: Már várja azt a párom.

DON JUAN: Mind tied ott a kincsem.

ZERLINA: Ó, de ha merszem nincsen.

DON JUAN: Ó, jöjj, ó, jöjj!

ZERLINA (*a karjába veti magát*): Hát menjünk!

KETTEN: Ó, jöjj, az óra nem vár,
És véle gyorsan elszáll
A drága boldogság,
Jöjj hát, jöjj hát.

Elvira hirtelen útjokat állja és magához vonja Zerlinát.

TIZEDIK JELENET.

Secco recitativo.

DONNA ELVIRA: Hagyd ezt a nőt, te hitvány! Az új csábítást Isten látnom adta és jókor jöttem, hogy egy új szívet megmenthessek tőled, akit törődbe csaltál.

ZERLINA: Ó, Istenem, ha így van...

DON JUAN (*magában*): Most segíts, Ámor! (*Elvirához.*) Hiszen ez csak tréfa. Ártatlan tréfa, nem más.

DONNA ELVIRA: Csak egy tréfa, ó, persze, csak egy tréfa. Hogy mi a tréfa nálad, jól tudom én azt.

ZERLINA: Uram, ez kicsoda? És kell-e néki hinnem?

DON JUAN (*halkan Zerlinához*): Szánalomraméltó. Szeret engemet régen és én az érzelmet tettetem néki, mert, sajnos, nékem roppant jó a szívem.

DONNA ELVIRA: Egy szót se higyj, ha szól,
És messze fuss, ha vár,
A bánat együtt jár
Az átkozottal.
Ha szóval csókra csábít,
Az én szívemre nézz,
Mely szóval mitse mond,
Csak sóhajokkal.
(*Elvezeti Zerlinát.*)

TIZENEGYEDIK JELENET.

Secco recitativo.

DON JUAN: Ej, mintha csak az ördög lelné kedvét, hogy terveimbe folyton beleszóljon. Nem megy símán ma semmi.

DON OTTAVIO (*Donna Annával talpig gyászban fellép*): Mit búsúlsz, kedvesem? A forró könnyek meg nem bosszúlnak senkit. (*Meglátja a dont.*) Ah, Don Juan!

DON JUAN (*magában*): Ez kellett nékem éppen.

DONNA ANNA: Don! Az Isten hozta most erre. A kardja kell most és nemes lelke, hogy mellénk álljon.

DON JUAN (*magában*): Mintha sejtene egyet-mást. Az ördög látott ilyet. (*Hangosan.*) Teljes szívvel. De mért?

DONNA ANNA: Mert szivre, kardra nálunk most nagy a szükség.

DON JUAN (*magában*): Eh, borzadás fut végig. (*Hangosan.*) Itt a kardom, itt a szívem, bájos donna. És ha kell, vérem árán, de meglesz, bármilyen dolgot kérne is tőlem. De ime, isteni donna: a szép szemében könnyek. Milyen szörnyeteg az, aki egy ártatlan hölgyet könnyre indít?

DONNA ELVIRA (*előjön a vendéglőből*): Itt vagy, te csábító! Rádleltem újra!

Kvartett.

DONNA ELVIRA (*Annához*):

Ó, rá se hallgass, esztelen,
Ne hidd el egy szavát.
Nézz engem, élő bánatot,
Hasson a példa rád.

DONNA ANNA és DON OTTAVIO:

Délceg és karcsú termete,
Ó, milyen büszke, szép!
És nézd: a könny, a fájdalom,
Ellepi szép szemét.

DON JUAN (*Annához és Ottaviohoz*):

Egy furcsa, őrült nő ez,
Már azt se tudni, él-e.
Ha együtt hagytok véle,
Vállalom én szegényt.

DONNA ELVIRA: Egy árva szót se higyjetek!

DON JUAN: Te bolygó, árva lélek.

DONNA ELVIRA: Ó, várjatok, ha kérlek.

DONNA ANNA és DON OTTAVIO:

Most vajjon melyik csal?
Honnan jó az az emberi bánat,
Mely a lelkemen reszketve támad?
Sírva sír itt e szánalmas asszony,
Ámde miért sír így?
Ezt meg nem érthetem én.

DONNA ELVIRA: Dúljon át az a végtelen bánat,
Mely a lelkemen reszketve támad,
Minden könnyem, mit éretted sírok,
Meg sem értheti senki más.

DON OTTAVIO: Mig a dolgot meg nem értem,
Egy tapodtat sem megyek.

DONNA ANNA: Ilyen arccal, ilyen szóval
Őrült volna? Nem lehet.

DON JUAN (*Donna Annához és Don Ottaviohoz*):

Egy a célja: innen engem
Bármi áron vinni el.

DONNA ELVIRA: Józan arcnak, józan szónak
Mindenképpen hinni kell.

DON OTTAVIO: Arca józan.

DON JUAN: Mondom, hogy őrült.

DONNA ANNA: Mondd a vádat!

DONNA ELVIRA: Hogy aljas ember.

DON JUAN: Ó, te őrült!

DONNA ANNA és DON OTTAVIO:

Melyik szónak higyjek itt?

DON JUAN: Lassan, lassan, semmi lármát,
Mert a nép még erre csődül.
Rá kell nézni és hogy őrült,
Rögtön szemmelátható.

DONNA ELVIRA: Most az egyszer mégis véged.
Veszve vagy most, álnok ember,
Szétkiáltom minden vétked,
Tönkreteszlek, áruló!

DONNA ANNA és DON OTTAVIO (*Don Juant nézik*):
Kézze-lábbal milyen buzgó,
Milyen sápadt, milyen rémült!
Hogyha eddig hittem benne,
Látom már, hogy áruló.

Secco recitativo.

DON JUAN (*elvezeti Elvirát, aztán visszatér*): Szánalomraméltó... most vajjon merre imbolyog el? Ha ott hagyom, kárt tesz még magában. Bizony jó lenne lépteit követni. Hogyha rám lenne szükség, donna, rendelkez velem. Az Isten megáldjon (*Szinleg Elvira után siet.*)

TIZENKETTEDIK JELENET.

DONNA ANNA (*izgatottan*): Ah, Ottavio, ez szörnyű!

DON OTTAVIO: Mért vagy izgatott?

DONNA ANNA: Egész testemben reszketek.

DON OTTAVIO: De szólj hát, szedd magad össze.

DONNA ANNA: Ó, Istenem!... Ó, Istenem!... Irgalmas Isten!... Ó volt a gyilkos!

DON OTTAVIO: A gyilkos?

DONNA ANNA: Nincs semmi kétség többé. Mikor most szólott, majd megfagyott a vérem, mert a hangja ugyanannak a hangja volt, ki éjszaka orvul tört be hozzám.

DON OTTAVIO: Ó, ég! Hát volna ember, aki ilyen aljas bűnre képes? De mondd csak el: hogy tört be hozzád, s milyen tervet forralt?

DONNA ANNA: Éjfélre járt már, minden csendesen szunnyadt. Egymagam voltam éppen. Véletlenül egy szolgáló se volt ott. És ekkor jó egy köpönyeges ember. Veled tévesztettem össze, de egy pillanat múlva rémültem vettem észre, hogy nem te vagy az.

DON OTTAVIO: Szörnyűség. És aztán?

DONNA ANNA: Reszketve állok ottan... és ő meg akar ölelni... ellököm rögtön... erővel átfog... kiáltok, - nem hallja senki. Most balkezével hirtelen átfogta a számat... és a jobbal a melléhez ragadott, hogy félig ájult voltam.

DON OTTAVIO: Borzasztó. És ekkor?

DONNA ANNA: És ekkor én a legvégsőig elkeseredve, ahogy csak tudtam, rázni kezdtem. A küzdelem így is tartott percekig, amíg végre ellöktem onnan.

DON OTTAVIO (*megkönnyebbülve*): Ó, jaj, már féltem.

DONNA ANNA: És ekkor, ahogy csak hangom bírta, lármázni kezdtem. Elmenekült. Én mindenütt utána, futva az utcán véges-végig és most már a támadó én voltam végre. És ekkor jött oda jó apám... szembeálltak... és a gyáva, aki persze az aggal könnyen elbánt... rettenetes, hogy mit tett... rettenetes, hogy mit tett... átdöfte keblét.

Néz bosszúra vágyón
És vádlón az égre
Az ártatlanságom,
S az apámnak vére.

E mély gyásznak sújtson
A száz átka rá.
Ha csüggedsz a harcban,
Ugy gondolj a kínra,
Mely átkát egy arcra,
Oly véresen írta.
A megváltó bosszú
Igy nem vár soká. (El.)

TIZENHARMADIK JELENET.

Secco recitativo.

DON OTTAVIO: Vajjon elhíhető-e, hogy egy nagyhírű lovagot ily bűnök átka terhel? Tudnom kell, hogy ebből mi a tiszta valóság. Szeretem Annát teljes szívből, s rajtam kívül senki gyámola nincsen. Vagy kideríték mindent, vagy bosszút állok.

Bármi, ha sérti
Nékem is bántó,
Fájdalma néki
Nékem is fájó.
Én vagyok árnya,
Bármerre jár.
Egyet ha sóhajt,
Az bánat nálam,
S ha bármit óhajt,
Az nékem vágyam,
És érte halni
Szép a halál. (El.)

TIZENNEGYEDIK JELENET.

Secco recitativo.

LEPORELLO (*jön a kocsmából*): Örült az én jó gazdám, el kéne tőle mindörökre menni. (*Don Juan jó.*) Ott jön a híres; mily vidám, mintha bizony ma semmi se történt volna.

DON JUAN: Jól megy-e minden a háznál, jó Leporello?

LEPORELLO (*vállat von*): Hát nem egészen úgy van. Sőt minden rosszúl.

DON JUAN: Hogy-hogy minden rosszúl?

LEPORELLO: Ahogy kellett, kocsmába vittem, mind, valahányan voltak.

DON JUAN: Helyes.

LEPORELLO: Ott híttam a gazdát, hogy adjon enni, inni, ami ízletes jó dolog van nála. Mindennel bánjon bőven.

DON JUAN: Helyes.

LEPORELLO: Eltartottam szóval a féltékeny Masettot, hogy Zerlináról eltereljem gondját.

DON JUAN: Helyes, nagyszerűen tetted.

LEPORELLO: Mondtam, hogy igyanak. És iddógáltak szépen, még a leányok is ittak. Ezek ittak, azok ittak, kiki jól mulatott. Hát ahogy isznak, bejön egyszer csak valaki.

DON JUAN: Zerlina.

LEPORELLO: Helyes. Csakhogy mással jött be.

DON JUAN; Elvirával.

LEPORELLO: Helyes. És mit szólt a nő?

DON JUAN: Szórta a szitkot. Engem szidott folyton.

LEPORELLO: Helyes. Nagyszerűen tudja.

DON JUAN: És mit mondtál te erre?

LEPORELLO; Semmit.

DON JUAN; És ő?

LEPORELLO: Szidta, de hogy!

DON JUAN: És te?

LEPORELLO: Vártam a percre, míg elfárad a nyelve. Mikor fáradt volt már, szép lassan kijebe penderítettem, s az ajtót jól bezártam. Künn vette észre már magát az utcán.

DON JUAN: Helyes, helyes. Nagyszerű volt. Most biztató a helyzet. És ha te kezdted, szépen befejezem én. Futnak az éjszakák, gyorsak a szenvedélyek, most osszuk hát be jól ezt az éjet.

Borban az ésszel
Senki se számol,
Kedvez a mámor,
Kedvez a tánc.
Jójjön a lányok
Apraja-nagyja,
Rab legyen ajka.
S csókom a lánc.
Kell is a rend ide!
Senki se üljön,
Lányka repüljön,
Szóljon a nóta,
Szálljon a szoknya,
Álljon a bál!
És míg a tánc áll,
Majd zavarosban
Boldogul ottan
Jól a halász.
Itt sok a kislány,
Teljen a listám,
Reggelig új név
Jön bele száz.

(Don Juan int, hogy hívja elé a mulatozókat, aztán kastélyába megy. Leporello a kocsmába nyit.)

TIZENÖTÖDIK JELENET.

Secco recitativo.

ZERLINA (*jön ki Masettoval a kocsmából és meg akarja fogni a kezét*): Masetto, hallod-e! Masetto, állj meg!

MASETTO: Csak ne beszélj!

ZERLINA: De mért?

MASETTO: És még kérdés? Kígyó! Csak nem fog hozzám érni többé az a hűtelen kéz?

ZERLINA: Ó, hallgass, gonosz ember, ezt a hangot én nem érdelem tőled.

MASETTO: Hogy-hogy? Még mersz egy szót is szólni erről? Hát nem mentél-e el az esküvőn egy drágalátos cifra úrral? És nem hagytál-e itten szegyzemre, hogy a nép mulasson rajtam? Hej, csak a botrány ne tartana vissza, majd tudnám...

ZERLINA: De ha semmi se volt és hogyha semmi, de semmi se történt, mit akarsz tőlem? Ó, légy nyugodt, Masetto, hozzám se nyúlt, sőt szinte rám se nézett. Még mindig kétkedel? Ó, jőjj hát és verj meg, ha kell. Vagy ölj meg, vagy tégy, amit éppen tenni kívánsz, de aztán újra szent lesz köztünk a béke.

Verd meg, verd meg, jó Masetto,
Zerlinádat ó csak verd meg,
Várok, mint a pajkos kis gyermek,
Mint a kis bárányka vár.
Üsd a vállam, üsd a hátam,
Meg ne sajnálj, üss csak bátran.
Mossa könnyem édes öklöd,
S érje csók, ha bánt, ha fáj.
Látom, látom, nincsen szived,
Egyszer nézz rám, drága párom,
Csak te kellesz mindenáron,
Rád a szívem várva-vár.

Secco.

MASETTO (*vidáman*): Aki férfi, az ime mind ostoba népség. Kifog rajtam is itt ez a boszorka.

DON JUAN (*hangja*): Kész legyen itten minden, nagy lesz az ünnep.

ZERLINA: Ah, Masetto, Masetto, hallom a hangját odakünn a lovag úrnak.

MASETTO: No és ha hallod?

ZERLINA: Már jön.

MASETTO: Mért ne jőjjön?

ZERLINA: Ó, bár csak tudnám, hogy merre szökjem innen.

MASETTO: Minek itt szökni? És mért vagy ilyen sápadt? Ah, már értem, most értem csak, te kígyó! Ugy-e félsz, hogy könnyen rájövök, hogy köztetek mi történt? (*Elrejtőzik a lugasban.*)

Gyorsan, gyorsan meg ne lásson,
Látom én őt jól az ágról.
Onnan nézem, s ő a fától
Engem szépen meg se lát.

ZERLINA: Kérlek, kérlek, nem jó lesz ez.
Ha erre lép, vagy arra toppan,
Neked úgyis véged nyomban,
Hogyha egyszer rádtalált.

MASETTO: Én csak fittyet hányok rája.

ZERLINA: Ó, hogy meg nem áll a szája.

MASETTO: Itten állj, hogy mindent értsek.

ZERLINA: Baj lesz ebből, roppant félek.

MASETTO: Hűtlen volt,
Vagy hű-e hozzám,
Ráderül most
A napvilág.

ZERLINA: Ahány csillag,
Mind lehoznám,
De ez itt
Se hall, se lát.

TIZENHATODIK JELENET.

(Don Juan szolgálkával a kastélyból jön, a parasztok kitódulnak a kocsmából.)

DON JUAN: Rajta, rajta, vígan, frissen,
Félre gond és félre bánat!
Hol a nóta, tréfa támad,
Helye ott a búnak nincs.
Enni, inni, bőven lesz itt,
Szemnek, szájnak gyöngy a dolga,
Táncra kelhetsz, hogyha tetszik,
Vigadunk ma, mint a pinty.

(Leporello, Don Juan intésére a kastélyba vezeti a népet.)

TIZENHETEDIK JELENET.

ZERLINA *(el akar bújni)*:
Ott a lombok titkos árnya,
Hátha jól elrejteth tőle.

DON JUAN *(visszatartja)*:
Zerlinetta, ó, te drága,
Végre megvagy, kis virág.

ZERLINA: Uram, kérem, hagyjon mennem.

DON JUAN: Dehogy hagylak, édes lelkem.

ZERLINA: Hagyjon, ó, az égre kérem!

DON JUAN: Ég a szívem, forr a vérem.
És ha égre kérsz, az ég a
Lombok árnyán vár reád.

ZERLINA: Ó, Masetto látna csak most,
Volna ám itt rossz világ.

(Don Juan a lugasba akarná vezetni a leányt, de ekkor Masetto előlép.)

DON JUAN: Masetto?

MASETTO: Én, Masetto.

DON JUAN: Mit bujdoskolsz te itt?
A bájos kis Zerlina,
Csak nézne és csak hína,
De párja nincs sehhol.

MASETTO: Én éppen rája vártam.

DON JUAN: Akkor hát menjünk bátran,
És vigadjunk a bálban,
A nóta hangja hív.

HÁRMAN: Hol nóta, bor, meg tánc van,
Ott felvidul a szív. *(El a kastélyba.)*

TIZENNYOLCADIK JELENET.

*(Besötétedett. Donna Anna, Donna Elvira és Don Ottavio dominóban álarcosan megjelennek.
A kastély ablakai világosak.)*

DONNA ELVIRA: Csak bátran tartsunk össze,
A játék végig nem tart,
És nem kerüli el majd
A bűn a büntetést.

DON OTTAVIO: Én párom, várd ki bátran,
És győzünk mindahárman,
Csak bátorsággal álljuk
A súlyos küldetést.

DONNA ANNA: A bátrak sorsa kétes,
És hát ha baj vár, édes,
Éltemet adnám érte,
Hogy elkerüld a vést.

LEPORELLO *(megjelen az erkélyen és odahívja Don Juant):*
Maskara van az utcán,
És nem is egy, de három.

DON JUAN: Menj oda, mondd, hogy várom,
Jőjjenek, áll a bál.

HÁRMAN: Az arca, meg a hangja...
Ez ő, ez ő, a hitvány!

LEPORELLO: Hé, hé, nagyságos maskarák!

ANNA és ELVIRA (*tanácstalanul*):
Most melyik szóljon?

LEPORELLO: Hé, hé, nagyságos maskarák!

OTTAVIO (*a két nőhöz*): Nos, mi a dolgom?

LEPORELLO: Csak térjenek be hozzánk,
A kapu nyitva áll.

DON OTTAVIO: Hála a szives szóért,
(*A nőkhöz.*)
Nos, menjünk be a bálba.

LEPORELLO (*magában*):
Víg népet fed a lárva,
Jól sikerül a bál. (*El.*)

DON OTTAVIO és DONNA ANNA:
Ó, ég, a bosszunk vágya
Az áldásodra vár.

DONNA ELVIRA: Bosszúmnak átka mellé, Isten,
Te pártfogóul állj! (*Bemennek.*)

VÁLTOZÁS.

(*A bálterem Don Juan kastélyában.*)

TIZENKILENCEDIK JELENET.

DON JUAN: Lányok, csak rajta,
Legyetek vígak.

LEPORELLO: Rajta, igyatok
Vidáman, ifjak.

KETTEN: Csípje derékon
Mindenki párját
Nincsen semmi se szebb, mint a tánc.

DON JUAN: Kávét!

LEPORELLO: Csokoládét!

MASETTO: Jaj, Zerlinám, itt baj lesz.

DON JUAN: Húsítóket!

LEPORELLO: Pezsgőket!

MASETTO: Jaj, Zerlinám, itt baj lesz.

MASETTO és ZERLINA:
Annyi biztos, hogy fényesen indul,
Ámde kérdés, hogy nem lesz-e baj.

DON JUAN: Milyen bájos vagy édes Zerlina!

ZERLINA: Hizeleg!

MASETTO: Nézd, hogy örvend a bókknak.

LEPORELLO (*egy parasztleányhoz*):
Milyen szép vagy te, bájos Sandrina!

MASETTO: Már az ízét is érzi a csóknak.

ZERLINA: Milyen illetlen ember, Masetto,
Milyen ostoba és milyen bőszt!

DON JUAN és LEPORELLO (*Masettot nézik*):
Várj csak, úgylis az utcámba jössz.

HUSZADIK JELENET.

Anna, Elvira és Ottavio belépnek álarcosan.

LEPORELLO: Csak jertek erre, bátran,
Ti bájos hölgyek, tessék.

DON JUAN: Itt bárki kedves vendég,
Éljen a csókos ház!

HÁRMAN: Légy üdvöz, házigazda,
Ki kedves szóval vársz.

DON JUAN (*a zenészekhez*):
Halljuk a nótát most már!
(*Leporellohoz.*)

A párokat te rendezd!
(*Zerlinához.*)
Légy te a párom, kedves,
Zerlina, jőjj velem. (*Táncolnak.*)

LEPORELLO: Csak vígan rúgni, rajta!

DONNA ELVIRA: És ismét ez a leányka!

DONNA ANNA: Ó, meghalok!

DON OTTAVIO: Légy csak bátor!

DON JUAN és LEPORELLO:
Ez jól megy, annyi szent.

MASETTO (*gúnyosan*):
Ez jól megy, annyi szent.

DON JUAN (*Leporellohoz*):
Menj, foglald el Masettot.

LEPORELLO (*Masettohoz*):
Te mért nem táncolsz, mondd csak?

DON JUAN (*Zerlinához*):
Csak egyetlen kis csókot,
Zerlina, jőjj ide!

LEPORELLO (*Masettohoz*):

Mért nem táncolsz?

Jó cimborám, ez mégis furcsa,

Hisz nincs jobb, mint a tánc.

MASETTO: Nem, nem. Nincs semmi kedvem.

LEPORELLO: Csak járjuk szépen, ketten.

MASETTO: Nem!

LEPORELLO: De! Szedd hát a lábad, táncolj!

MASETTO: Nincs semmi kedvem.

DONNA ANNA: Ezt már soká nem állom.

DONNA ELVIRA: Csak tűrj, az Istenért.

DON JUAN: Jőjj hát, te drága,

Jőjj hát, te édes!

ZERLINA: Én árva, végem, végem!

MASETTO (*Leporellohoz*):

Engedj hát! Nem! Nem! Zerlina!

(*Don Juan kivonszolja az ajtón Zerlinát.*)

LEPORELLO (*elengedi Masettot*):

No lám: megvan az első. (*Don Juan után fut.*)

DONNA ANNA, DONNA ELVIRA és DON OTTAVIO:

Most másnak ásott vermet,

De hulljon ő belé!

ZERLINA (*hangja kívülről*):

Gyorsan, gyorsan, jertek, jertek!

HÁRMAN: Ó, a balga, árva gyermek.

MASETTO (*kétségbeesetten*):

Ó, Zerlina! Ó, Zerlina!

ZERLINA (*hangja*): Hagyj el, gyáva!

ANNA, ELVIRA és OTTAVIO (*az ajtóhoz futnak*):

Innen, erről szól az árva!

És az ajtó rá van zárva!

ZERLINA (*hangja*): Jertek emberek,

Mert nyomban meghalok,

Már végem!

(*Masetto több legénnyel feszegeti az ajtót.*)

ANNA, ELVIRA, OTTAVIO és MASETTO:

Csak egy percig tudj még várni,

Egy percig várj csak!

(*Az ajtó felpattan, Zerlina kitámolyog Masetto karjaiba.*)

DON JUAN (*kis vártatva maga előtt kergeti a reszkető Leporellot és meztelen karddal fenyegeti*):

Itt a fickó! Itt az aljas!

Csakhogy rajtakaptuk ám!

Halj meg, fickó,

Halj meg, gyáva,

Halj meg, bűnös!

LEPORELLO: Ó, irgalmazzon!

DON OTTAVIO (*pisztollyal a kezében Don Juan elé áll*): Hagyd csak abba!

OTTAVIO, ANNA és ELVIRA (*leteszik az álarcot*):

Hagyd csak abba,

Nincsen ennek semmi haszna,

A mi bosszúnk résen áll.

DON JUAN: Donna Elvira?

DONNA ELVIRA: Én, te hűtlen!

DON JUAN: Don Ottavio?

DON OTTAVIO: Én, te gyáva!

DON JUAN: Donna Anna?

DONNA ANNA: Én, te gyilkos!

ANNA, ELVIRA, ZERLINA, OTTAVIO, MASETTO:

Gyáva gyilkos, gyáva gyilkos,

Semmi haszna, veszve vagy!

Véged! Véged!

Reszkess, gyáva gyilkos!

Ezt a vádat szórjuk szerte,

És a gyilkos, aljas fejre

Bűnök száza visszaszáll.

Száll a bosszú véres árnya,

Zúgva csattog vésztes szárnya,

Rád a gyászok-gyásza vár!

DON JUAN: Szörnyű vádjuk kábít engem,

Minden cseppnyi vérem lüktet,

Ime sorsom joggal büntet.

Minden, minden veszve már.

És én mégis szembeállok,

Bármi vár is, harcra szálllok,

Állom én a véres hajsztát,

Minden átkon, poklon át.

(*Don Juan gallérjánál fogva maga előtt hurcolja Leporellot és így csinál utat magának a kijáratot elálló paraszton át.*)

(*Függöny.*)

MÁSODIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

A szín az első felvonás második színe. Sötét van Don Juan fehér, Leporello sötét kabátban jön a kastélyból.

DON JUAN: Hagyd abba, fickó,
Más itt a gond.

LEPORELLO: Arrul itt nincs szó,
Válunk és pont.

DON JUAN: Hagyj nekem békét.

LEPORELLO: Hagynék már végképp.

DON JUAN: Mi jött rád ismét,
Te beste lélek?

LEPORELLO: Nem biztos itt még
Az sem, hogy élek.

DON JUAN: Be vagy te rúgva,
Egyéb se kell.

LEPORELLO: Már pedig úgy van:
Váljunk csak el. (*Indul.*)

Secco recitativo.

DON JUAN: Leporello:

LEPORELLO: Igen, uram.

DON JUAN: No jójj, béküljünk össze. Fogjad.
(*Erszényt dob neki.*)

LEPORELLO: Mennyi?

DON JUAN: Négy szép tallér.

LEPORELLO (*megolvassa*): Ó, ha így van, már nyomban békekötésre int a helyzet. De fenn is tartok mindent; engem földi kincssel el nem vakít úgy, mint nőket, akik meghalnak a pénzért.

DON JUAN: Erről szót se többet. Remélem, megteszed, ha bármit mondok most már.

LEPORELLO: Ha békét hágy a nőknek.

DON JUAN: Békét a nőknek? Ember, békét a nőknek? Tudd meg, hogy az asszony nekem úgy kell, mint akár az étel, vagy a lélegzetvétel.

LEPORELLO: De hogy van szive mindet otthagyni sorba?

DON JUAN: Mert jó a szivem. Aki hű marad egyhez, az a többihez nem jó, már pedig én soha asszonyt meg nem bántok. Én boldogítom mindet. A nők ezt kurta ésszel meg nem értik és arra magyarázzák, hogy elhagyom őket.

LEPORELLO: Bevallom, dolgom még nem volt soha ilyen érző és meleg szívvel. És most mi a dolgom?

DON JUAN: Mondd csak: te láttad Donna Elvirának szép szobaleányát?

LEPORELLO: Én nem.

DON JUAN: Dehogyan nem láttad: azt a szép kicsi leánykát, azt a kis finom szőkét. Hát én most azzal fogok tenni egy próbát és kötve hinném, hogy nem lesz csók a vége, ha, - persze, - jó átlöltözetbe bújok. És erre a ruhát te fogod adni.

LEPORELLO: Mire kell az a köntös? Szébb az a jó ruha sokkal.

DON JUAN: Az ilyen hölgy előtt nem tesz az úri külső jó benyomást, mert félénk. Add ide gyorsan!

LEPORELLO: De uram... Tán mégis jobb lesz...

DON JUAN: Egy szó se több. Az ellentmondás izgat. *(Kalpagot és köpenyeget cserélnek.)*
(Az erkélyen megjelen Elvira.)

MÁSODIK JELENET.

Terzett.

DONNA ELVIRA: A dobbanásod vétek,
Ó, balga szív, csak hallgass.
Ki téged vérig sértett,
Csak átkot várhat már.

LEPORELLO: Hallom Elvira hangját.
Csak halkán, zaj ne essék.

DON JUAN: Ez kedves tréfa lesz még,
Te távolabbra állj.
(Az erkély alá áll.)
Elvira, ó, te drága!

DONNA ELVIRA: Ó, Istenem, ez ő lesz!

DON JUAN: Én, én, ki szánva-bánva
A régi szóra vár.

DONNA ELVIRA: Ha hallom, ó, be félek,
És mégis újra élek.

LEPORELLO: Már hinne mindenáron,
Szelid a kis madár.

DON JUAN: Ó, jöjj ki, drága párom,
Hadd lelkemet kitárnom,
Ó, nézz belé és lásd meg,
Hogy vágyódva hozzád száll.
Higgy nekem, higgy nekem,
Ölj meg, kincsem!

LEPORELLO: Hát ilyen színház nincsen.

DONNA ELVIRA: Ó, hinném bár, de nem hiszem.
Bár mennék, ah, de nem megy.

DON JUAN: Jőjj csak, te árva gyermek!

LEPORELLO: Szegényke, balga gyermek!

DONNA ELVIRA: Maradjak itt, vagy menjek?
Az észnek hangja tiltó,
S a vágy, az ellenáll.

DON JUAN: Nálam az asszonyi lelkek
Kis drágamívű kulcsa,
És nyílik minden zár.

Secco recitativo.

DONNA ELVIRA (*elhagyja az erkélyt, bemegy*).

DON JUAN: Nos, mit szólsz ehhez most?

LEPORELLO: Már azt kell hinnem, hogy vasból van a szive.

DON JUAN: Ejha, mily szépet mondtál. De légy most résen. És ha az asszony jön, majd fuss oda hamar hozzá, adj neki csókot, s jól utánozd a hangom. És aztán, ha ez megvolt, elcsalod innen okkal-móddal.

LEPORELLO: Hátha aztán...

DON JUAN: Semmi kertelés.

LEPORELLO: És ha felismerne mégis?

DON JUAN: Légy ügyes, akkor soha fel nem ismer. Gyorsan, már közelg. Csak csínyján!
(*Elbújik.*)

HARMADIK JELENET.

DONNA ELVIRA (*mélyen lefátyolozva jő és odalép Leporellohoz, akit Don Juannak néz*): Itt vagyok, ime.

DON JUAN (*magában*): Most lássuk, mire megy.

LEPORELLO (*magában*): Ez kínos!

DONNA ELVIRA: És ha el lehet hinni: visszatértél. Mert a sziv visszavágy. És ugy-e, többé mi ketten el se válunk? És mind a sírig a boldogságnak élünk?

LEPORELLO: Mind a sírig.

DONNA ELVIRA: Te csalfa! Hogyha láttad volna könnyeimet, a tettetted elszégyelted volna.

LEPORELLO (*bután*): Könnyeket sírtál?

DONNA ELVIRA: Ugy van.

LEPORELLO: Ó, te árva, bánom, amit tettem.

DONNA ELVIRA: És nem leszel rossz többé?

LEPORELLO: Nem, soha többé.

DONNA ELVIRA: Hú leszel hozzám mindig?

LEPORELLO: Mindig.

DONNA ELVIRA: Ó, kedvesem!

LEPORELLO: Ó, kedvesem! (*Magában.*) Kezd kellemetlen lenni.

DONNA ELVIRA: Ó, én drágám!

LEPORELLO: Ó, angyalom!

DONNA ELVIRA (*átöleli*): Ó, hogy lángol a vérem!

LEPORELLO: Itt van az alkalom.

DON JUAN: A fickó lángra gyújtja.

DONNA ELVIRA: És udvarolsz-e másnak?

LEPORELLO: Isten őrizz.

DONNA ELVIRA: Esküdj!

LEPORELLO: Kis kezedre esküszöm, melyet csókokkal borítok. (*Bókkal.*) Ime az eskü.

DON JUAN (*csörgeti a kardját*): Hahó, hahó, most meghalsz! (*Azok ketten elmenekülnek.*) Hahó, hahó, hahó! (*Egyedül.*) Már látom, kedvez ma a sors is. Most kezdjük. (*Előveszi Leporello otthagyt mandolinját.*) Ez az ablak a hölgyé. Nótázzunk egyet.

Ó nézz ki már az éjbe,
Te bájos angyal,
A szívem várja fájón pillantásod!
Ha késeled szólni hozzám
Bűvös hanggal,
E fájó, égő szívnek a sírt megásod.
Az arcod, mint a napfény,
Vállad márvány,
Mint az illatos rózsaszál, szép a szájad,
Ó szánakozz
A fájó könnyek láttán,
Ó, ne hagyd sírni árván itt a vágyat.

NEGYESEDIK JELENET.

Secco recitativo.

MASETTO (*kardos és pisztolyos parasztokkal kutatva jő*).

DON JUAN: Már mozognak az árnyak. Hátha ő az. Pszt! Pszt!

MASETTO (*a parasztokhöz*): Csak rajta bátran. Én esküt mernék tenni: meglelem itt.

DON JUAN (*magában*): Ki ez az ember?

MASETTO: Most figyelem! Mintha ottan oldalt mozgást látnék.

DON JUAN: Ugy látom: Masetto.

MASETTO: Ki az ott? (*Szünet.*) Semmi válasz. (*A parasztokhöz.*) Archoz a puskát! Figyelem! (*Hangosan.*) Ki az ott?

DON JUAN (*magában*): Többen vannak. Eszecs kém, rajta. (*Hangosan.*) Hé, emberek! Hiszen én vagyok itt. Te vagy, Masetto?

MASETTO: Persze, hogy én vagyok. És te?

DON JUAN: Hát meg sem ismeresz? A szolgája vagyok Don Juannak.

MASETTO: Leporello, aki a büszke Don Juannál szolgál...

DON JUAN: Persze. Annál a gaznál.

MASETTO: Annál a gaz csirkefogónál. Nos, annál jobb, nyomra vezethetsz minket. Mi őt keressük, le akarjuk ütni.

DON JUAN: Nagyon kedves. Jól teszitek, Masetto, és számíthatok rám is, mert mit tagadjam: csapnivaló ember. De az a fő, hogy rendben menjen minden. (*Beosztja őket.*)

Csak csitt,
Ez itt
A jobbfele
És ez meg itt a bal.
És baj
Se lesz
Igy sok vele,
Majd tátog, mint a hal.
Egy párocskát ha láttok,
Mely nem figyelve rátok
Majd erre jó és suttog, -
Csak rá, ahogy csak tudtok.
Csak szúrni, vágni, ütni,
Mert ő az, Don Juan.
Jár lopva, mint a sátán,
A kalpagtolla lengő,
A köntös bő a hátán,
És kard az oldalán.
Most álljatok fel rendben,
(*Masettohoz.*)
Te énvelem jöhetsz,
Álljunk mi résen ketten,
És nézzük, hogy mi lesz.

ÖTÖDIK JELENET.

Secco recitativo.

DON JUAN: Csitt csak! Halljuk a lépést, beszéljünk halkán. Szóval a don ma meghal itt?

MASETTO: De meg ám.

DON JUAN: Hisz megfelelne már az is a célnak, ha csak jól helybenhagynók.

MASETTO: Nem, nem. Élete kell csak. Ma meg kell néki halni.

DON JUAN: Mi a fegyvered?

MASETTO: Van bőven. Először is a puska. És itt van még a pisztoly.

DON JUAN (*elveszi tőle*): És aztán?

MASETTO: Más nincsen.

DON JUAN: Ezt akartam tudni. Hát fogjad. (*Hirtelen ütlegeli a pisztollyal.*) Itt van a pisztoly ára, itt van a puska ára.

MASETTO (*elesik*): Jaj, jaj, az orrom, jaj, jaj!

DON JUAN: Hallgass, vagy meghalsz. Itt van a terved ára, itt van a ráadás is. (*Odadobja a fegyvereket és besiet a kocsmába.*) Ezt jól megkaptad, gaz csirkefogója!

HATODIK JELENET.

MASETTO: Jaj, jaj, hogy fáj a hátam! Jaj, jaj, a mellem, a vállam!

ZERLINA (*lámpással a kezében fellép*): Ó, te irgalmas Isten! Masetto hangját hallom.

MASETTO: Gyere, Zerlina, én Zerlinácskám, csak siess.

ZERLINA: Mi van itten?

MASETTO: A hitvány, a gonosz ember a csontom összetörte.

ZERLINA: Ó, szentséges Isten! Ki?

MASETTO: Leporello, vagy olyan ördög, ki hasonlatos hozzá.

ZERLINA (*felsegíti*): No lásd. Ha kaptad, úgy kell. Mindig mondtam, hogy sok bajt fog még okozni ez a te féltékeny butaságod. Most pedig hol fáj?

MASETTO: Itt.

ZERLINA: És másutt?

MASETTO: És aztán itt.

ZERLINA: És másutt fáj-e még?

MASETTO: Fáj még itt a fejem is. Meg a lábam. Meg itt a vállam.

ZERLINA: Sebaj. Ha ennyi minden, ez majd meggyógyul. Majd hazaviszlek szépen, s ha megigéred most, hogy féltetni nem fogsz többet, majd meggyógyítlak én, drága Masettom.

Légy jó csak, szivem,
Ápollak híven,
Van hozzá íram,
De milyen jó.
Bűbajos balzsam,
Nem tudja senki,
Pénzért ez boltban
Nem kapható.
Más ne is kérje,
Rózsámnak jár csak,
Akárki másnak
Ez nem való.
Titkos kis hangja
Kopogón szól,
Hol dobog? Itt dobog!
Érzed-e hol?
(*Kitámogatja Masettot.*)

VÁLTOZÁS.

A szín a templom előtti nyílt csarnok.

HETEDIK JELENET.

Secco recitativo.

LEPORELLO (*Donna Elvirát vezeti a karján*): Rossz helyre jöttünk. Erre állj egy kicsit, mert idelátnak könnyen a hívő népek.

DONNA ELVIRA: És ha látnak? Mitől félhetünk most már?

LEPORELLO: Semmi, semmi... mégis, a pletyka... hadd nézzem csak meg, hogy minek ott a fáklyák? (*Magában.*) Jaj, milyen okkal szökjem el innen? (*Elvirához.*) Egy pillanatra, kedves... (*Indul.*)

DONNA ELVIRA (*visszatartja*): Mért hagysz el, édes? (*Leporello a háttérben ajtót keres, Elvira elül egyedül marad.*)

Mint a hűvös őszi szellő
Tovahajt egy kis levélkét,
Ugy-e fázó, kongó mélység
Zúgva járja lelkem át.

LEPORELLO: Merre várjam, merre leljem,
Azt az ajtót merre nyissam?
(*Megtalálja az ajtót.*)
Lassan, lassan, végre itt van.
Itt a perce szökni hát.

(*Éppen szökni akar, mikor az ajtón fáklyásokkal belépő Donna Anna és Don Ottavio útját állják. Hátra oson és elrejtőzik.*)

DON OTTAVIO: Ó, ne könnyezz, édes párom,
Leljen már a bánat enyhet,
Fájó, gyászos, drága lelked
Igy a holtnak nyugtot ád.

DONNA ANNA: Hagyd a gyászt és hagyd a könnyet,
Hagyd a szót, mely benne szárnyal,
Fáj a szívem, s fáradt vággyal
Várja már a jó halált.

DONNA ELVIRA: Merre lettél, édes párom?

LEPORELLO: Most az egyszer meg ne lásson.

KETTEN (*nem látják egymást*):
Nincs mit tennem, itt az ajtó,
Nincs mit tenni, menni hát.

(*Leporello éppen kionsonna, de most Masetto és Zerlina lépnek elébe.*)

NYOLCADIK JELENET.

MASETTO és ZERLINA: Hagyd azt az ajtót!
Nem szököl innen!

DONNA ANNA és DON OTTAVIO:
Itt volt a hitvány!
Borzalom!

NÉGYEN: Lelketlen áruló!
Mi rosszban járt itt?

DONNA ELVIRA: Hagyjátok! Férjem!
Kérlek, ó, irgalom!

NÉGYEN: Elvira hangja...
Rémül a lelkem,
Őt így kell-e lelnem?
Nem, nem. (*Leporellohoz.*)
Halj meg!

DONNA ELVIRA: Nagy ég!

LEPORELLO: Ó, térdre hullván
Könyörgök én:
Cifra a gúnyám,
Mégsem enyém.
Hagyjatok élnem,
Az Istenért!

A TÖBBIEK: Ah, Leporello?
Ez újabb vétek...
Semmit sem értek...
Mi ez, nagy ég?

MIND: Százzám tornyosulnak bennem
Dúló lázak, gondok, rémek.

LEPORELLO: És hogy ime mégis élek,
El se merném hinni már.

A TÖBBI: Ránk a végzet árnya száll.

VÁLTOZÁS.

A szín temetőt ábrázol.

KILENCEDIK JELENET.

Secco recitativo.

DON JUAN (*Leporello ruhájában beugrik a kerítésen*): Hahaha! Fényes tréfa! Most üthetik a nyomomat. Gyönyörű éjjel. Sokkal szebb, mint a nappal. Az Isten is arra adta, hogy leányok után járjunk. Hány az óra? (*Megnézi.*) Két óra sincs még, gyerek az idő. De vajjon a jó Leporello hogyan végzett Donna Elvirával, - ezt szeretném tudni. Ügyes volt-e a fickó?

LEPORELLO (*künn*): Még a végén a kútba ugrat engem.

DON JUAN: Ez ő. Hé, Leporello!

LEPORELLO (*a falról*): Ki az ottan?

DON JUAN: Ejnye, hát már meg sem ismeresz?

LEPORELLO: Én nem ismerek senkit.

DON JUAN: Ejnye fickó...!

LEPORELLO: Ah, Don Juan, bocsánat.

DON JUAN: Mi az ujság?

LEPORELLO: Kis híjja volt, hogy a fogam ott nem hagytam.

DON JUAN: Kitüntetés lett volna. Értem történt volna csak.

LEPORELLO: Köszönöm szépen.

DON JUAN: De most jer csak hamar és hallgasd végig a dolgokat.

LEPORELLO: Mit keres éppen itt?

DON JUAN: Csak jer, majd megtudsz mindent. (*Leporello leugrik. Kalpagot és köpenyeget cserélnék.*) Sok minden furcsa történt, amióta te Elvirával voltál. De ezt máskorra hagyjuk. Most csak a legszebb dolgot mondom el.

LEPORELLO: Valami asszony?

DON JUAN: Hát persze. Mentem az utcán. Jött egy leány velem szemben, kicsi, bájos és kedves. Én odalépek és fogom a kezét. El akar futni. Erre szólni kezdek. És mit gondolsz, mit hitt: ki vagyok?

LEPORELLO: Nem tudom.

DON JUAN: Azt hitte, te vagy.

LEPORELLO: Hogy én?

DON JUAN: Hogy te.

LEPORELLO: Ez nem rossz.

DON JUAN: Erre édesen átkarol engem...

LEPORELLO: Nohát ez még jobb.

DON JUAN: ...és az arcom símogatja: „Édes kis Leporellom, Leporello, te drága.” Már ekkor láttam, hogy a nő a te kedvesed.

LEPORELLO: Ej, ördögadta!

DON JUAN: Kihasználta a helyzetet. De ekkora a leány már látott mindent, jajgatni kezdett, telesírta az utcát. Emberek jöttek. Én futni kezdtem és beugrottam itten.

LEPORELLO: Én csak hallgassak persze, és csak fogjam be a számat.

DON JUAN: Fogjad ám.

LEPORELLO: No de hátha az a nő a feleségem.

DON JUAN: Nem tesz semmit. (*A holdfény előtör és a kormányzó síri szobrát kísértetiesen megvilágítja.*)

KORMÁNYZÓ: A síri csendben háborgat a lárma.

DON JUAN: Milyen hang ez?

LEPORELLO: Ah, egy síri lélek hangja volt talán mely itt pihen csendes álmot.

DON JUAN: Ostoba, hallgass! (*Kardjához kap.*) Ki az ott?

KORMÁNYZÓ: Légy csendben, te álnok! Hagyd a sírnek az álmot.

LEPORELLO: Ugy-e mondtam.

DON JUAN: Ez tréfa lesz csak. Valaki ott künn van az utcán. Ah, milyen szobor áll itt? Nem a kormányzóé vajjon? Ugorj, nézd meg rajta az írást.

LEPORELLO (*reszket*): Ó, uram, oly gyenge itt a holdvilág, a szemeim meg rosszak.

DON JUAN: Olvasd rögtön!

LEPORELLO (*olvassa a hirtelen feltündöklő írást*): „A gyilkost, kinek kardja átdöfte mellem, már várja itt a bosszú!” A bosszú... Én félek.

DON JUAN: Te porladozó vén szamar! (*Leporellohoz.*) Mondd neki, hogy vacsorára ma este szívesen látom. (*A felírás eltűnik.*)

LEPORELLO: Örültség! Nem merem! Irgalmas Isten, milyen rémes az arca, ahogy néz. Mintha élne, mintha hallaná, hogy mit beszélünk róla.

DON JUAN: Tedd, amit mondtam, vagy rögtön meghalsz és sírt is lelhatsz rögtön.

LEPORELLO: Uram, lassan, csak lassan. Megteszek mindent.

Duett.

LEPORELLO: Ó, méltóságos nagy szobor,
Mely kőbe vésve állasz...
Nem, nem, a torkom száraz,
Ráz egy érzés, mint szél a fát.

DON JUAN: Mit játszol itt? Rajta, frissen,
Mert ezzel döflek át.

LEPORELLO: Mily örült, szörnyű ötlet.

DON JUAN: Ha nem szólsz, általdöflek.

LEPORELLO (*a szoborra néz*):
Csak bámul, mint egy rém.

DON JUAN: Majd megtanítlak én!

LEPORELLO: Ó, méltóságos nagy szobor,
Bár puszta kő a tested...
(*Visszatántorodik.*)

Iszonyú! Legyünk veszteg!
A borzalom fog el!

DON JUAN: Meghalsz!

LEPORELLO: Jó, jó, már szólok néki.
Gazdám nevében kérdem, -
Ő kérdi ezt, de én nem, -
Hogy nem jönnél-e el...
(*A szobor igent int.*)

Ó, jaj, mily rémes látvány!
Nagy ég! Így int a márvány!

DON JUAN: Nos, végeztél-e mafla?

LEPORELLO: Ha látnád,
Mily rémes volt az arca.

DON JUAN: Ej, mit kell látnom hát?

LEPORELLO: Ránk néz a síri bálvány,
(*Mutatja.*)
És így tesz, így, így, így.

DON JUAN (*a szoborhoz fordul*):
Nos, halljuk: szólj, ha szólhatsz.
Vendégül hívlak eljössz-e este?

KORMÁNYZÓ (*int*): El.

DON JUAN: Ez kissé furcsa volt ám,
A jámbor jó öreg eljő hozzám.
De szépen várjuk! Menjünk,
Most menjünk innen el.

LEPORELLO: Szólni se bírok most már,
A bosszú ült az arcán.
Csak innen el! Csak menjünk!
Csak menjünk innen el!
(*Mind a ketten elmennek.*)

VÁLTOZÁS.

TIZEDIK JELENET.

A szín a templom sekrestyéjét ábrázolja.

Secco recitativo.

DON OTTAVIO: Vigasztalódj meg, édes. A bosszú nincs messze már, s a bűnös elveszi bérét, ahogy érdeme szól.

DONNA ANNA: Aki meghalt, az meghalt.

DON OTTAVIO: Az Isten adta őt és az Isten vette el. Én drágám, légy nyugton! Hogyha fáj is a bánat, ime szívfacsaró bánatok írja ez a kéz, ez a lélek, ez az őszinte szív.

DONNA ANNA: Ó, hagyd a szívet ilyen bánatos percben..

DON OTTAVIO: Ne így, - a sebeket, ha így szólasz hozzám, a szó feltépi újra. Csak bántasz.

DONNA ANNA: Én bántalak? Hogy bántanálak? Szivem, az mindörökre csak a tiéd, s ha bánat éri, te vagy védelmezője. De mégis a gyászban fáj a földiekre nézni, mintha nem volna ég is. Hol a gyász szava sír, hallgat a szív ott.

Ó, ne mondd, hogy bántlak, édes,
Szivem sebzi, fáj a vád.
Érzed jól, hogy érted élek,
És hogy várva várok rád.

Hallgass, drágám; vádad töre
Szivem bántva járja által,
Gátnak közénk fájó váddal
Bár a gyász ne állna már. *(El.)*

TIZENEGYEDIK JELENET.

DON OTTAVIO: Ah, ha bárhova menne, már mennék én is, hogy bánatát megosszam és hogy könnyezzem én is oldala mellett. *(Donna Anna után el.)*

VÁLTOZÁS.

Don Juan ebédlője fényesen kivilágítva.

TIZENKETTEDIK JELENET.

DON JUAN *(két táncosnőt vezet asztalhoz):*

Készen vár a rakott asztal,

(A zenészekhez.)

Halljunk hát egy vidám hangot,

Szórok tallért, szórok bankót,

Rajta, rajta, halljuk már.

(Leporellohoz.)

Egyik lábad itt, a másik ott.

LEPORELLO: Nem lesz itten semmi kár.

(A zenekar az „Una cosa rara” zenéjét játssza.)

Éljen! Cosa rara!

DON JUAN: Tud-e rád a nóta hatni?

LEPORELLO: Jaj be szép, ezt meg kell adni.

DON JUAN *(a leányokhoz):*

Milyen finom étel, végy hát!

LEPORELLO *(sóváran):*

Milyen csúnya, kapzsi étvágy!

Jaj de finom, ízes étel.

Nézem én, de falja ő.

DON JUAN: Jaj de finom, ízes étel,

Falom én, de nézi ő.

DON JUAN: Tányért!

LEPORELLO: Tessék.

(A zenekar a „Fra di due litiganti” kezdetű számot játssza.)

A szép Litiganti-nóta!

DON JUAN: Lássunk bort is.

(Leporello burgundit tölt.)

Táncol ettől még a holt is.

LEPORELLO: Ezt a forró fácáncombot
Titkon, titkon elnyelem.

DON JUAN: Csent egy koncot. Ó, de boldog!
Inkább észre sem veszem.

(A zenekar a Mozart „Figaró”-jából játszik.)

LEPORELLO: Mintha hallottuk volna ezt a számot.

DON JUAN: Leporello!

LEPORELLO *(teli szájjal)*: Máris futok.

DON JUAN: Ej hát mit nyelsz, mit nyelsz folyton?

LEPORELLO: Uram, tiszta csúz a torkom,
Mindig attúl fulladok.

DON JUAN: Füttyülj egyet, ördöghordta!

LEPORELLO: Nem megy ám.

DON JUAN: De mért?

LEPORELLO: Mert nálunk... mert nálunk...
Mert minálunk jó a konyha,
Az hat ilyen jól reám.

DON JUAN: És ha bármily jó a konyhám.
Nem kell koncot lopni ám.

DONNA ELVIRA *(kétségbeesve belép)*:
Tegyen a szívem
Utolsó próbát,
Szivedre hátha
Hatása lesz.
Bár lelkem vérzett,
Fájdalma elmúlt,
Csak szánlak téged.

DON JUAN: Mi ez?

(A táncosnők, szolgák, zenészek elmennek.)

LEPORELLO: Mi ez?

DONNA ELVIRA: Szánalom jár át. *(Letérdel.)*
Meggyötört lelkem
Hűsége árát
Nem kéri már. *(Távoli vihar.)*

DON JUAN: Mégis csak furcsa!
Egy szót sem értek,
Csak kelj fel, kérlek
Csak kelj fel már.

DONNA ELVIRA: Ó, kérlek, gúnyt ne üzz
Egy fájó szívvel.

DON JUAN: Ó, még hogy gúnyt üzők?
Nem értelek.

LEPORELLO: Sajnáló szájalom
Átjárja szivem.

DON JUAN: Mit kell hát tennem?

DONNA ELVIRA: Csak másképp élned.

DON JUAN (*mulatva*): Hogyne!

DONNA ELVIRA: Ó, átkozott!

DON JUAN: Hagyj ennem, kérlek,
Szívesen látlak, tarts velem.

DONNA ELVIRA: Elhagylak, átkozott.
Posványban, szennyben.
Sorsodnak rémítő
Példája légy.

LEPORELLO: Nincs szive semmi,
Ha meg nem dobbant
E tiszta, égi
Hangra rég.

DON JUAN: Éljen a bor tüze,
Éljen az asszony,
Más minden szürkeség.
És semmiség.

DONNA ELVIRA (*a középajtón akar menni, de borzadva visszalép*): Ah! (*Egy oldalajtón fut ki.*)

DON JUAN: A lárma honnan hangzik?
Nézz ki hát, indulj csak kijebb.

LEPORELLO (*szintúgy visszahőköl*): Ah!

DON JUAN: Az ördög látott ilyet,
Leporello, mi az ott?

LEPORELLO: Ah, ott künn... ez borzasztó...
Erre nincsen semmi szó!
Itt a kőszent, teste márvány...
Ó, én félek... ott künn van a bálvány.
Ahogy kong a súlyos lépte,
Elfog engem borzadás:
Top, top, top, top.

DON JUAN: Egy szót sem értek ebből.

LEPORELLO (*a lépéseket utánozza*):
Top, top, top, top.

DON JUAN: Részeg vagy te, semmi más.
(*Kivülről tompa dobbanások.*)

LEPORELLO: Hallod, hallod?

DON JUAN: Járnak ott künn. Nyisd ki.

LEPORELLO: Én félek.

DON JUAN: Nyisd ki nyomban.

LEPORELLO (*térdre omlik*): Ah!

DON JUAN: Nyisd ki! Részeg!
Majd én utána nézek.
(*Indul és visszanéz Leporellora.*)
Ó, te kínos gyávaság. (*Kinyitja.*)

LEPORELLO: Reszket bennem... ó... a lélek...
Nagyon rossz a társaság. (*Az asztal alá bújik.*)

TIZENHARMADIK JELENET.

A kormányzó márványszobra kékes fényben belép. Don Juan megretten, elejti a gyertyát. Vaksötét; csak szobor világít. Mennydörgés.

KORMÁNYZÓ: Ime lássad:
Ha hívtál engem,
Itten állok,
Most itt az óra.

DON JUAN (*dadogva*):
Hát ezt mégsem hittem volna.
Ám, ha itt vagy, ülj le hát.
Leporello, mozdulj frissen,
Hozz az úrnak gyorsan ételt.

LEPORELLO: Ó, uram... ó, uram...
Hiszen én már nem is élek.

DON JUAN: Menj, ha mondom.

KORMÁNYZÓ: Várj, szolganép!
Engem nem földnek élelme táplál.
Lelkem dús égi mannával él már,
Más gond vár rám a szent égi célnál,
Ott túl lelkünknek vágya más.

DON JUAN: Szólj hát mégis,
Csak mondd meg, hogy mit kérsz.

LEPORELLO: Reszket mindenem, száraz a torkom
És a hideg a hátamon jár.

KORMÁNYZÓ: Hallgasd a szómat, az órám lejár.

DON JUAN: Szólj hát, várunk a válaszra már.

KORMÁNYZÓ: Jöttem, ha engem hívtál, -
Légy most a vendég nálam!
Nos válaszolj: én várlak,
Eljössz-e hozzám?

LEPORELLO (*csendesen*):
Csak el ne menj,
Mondd neki: úgysem érsz rá.

DON JUAN (*nyugodtan*):
Én sose voltam gyáva,
S ha kell, hát ott leszek!

Én bátran szembenézek,
És elmegyek, el ám!

KORMÁNYZÓ: Add hát a jobbod rája.

DON JUAN: Fogjad! (*hirtelen felordít*): Ó, jaj!

KORMÁNYZÓ: Mit félsz?

DON JUAN: A kezed, mint a jég.

KORMÁNYZÓ: Bánd meg a bűnöd, ember!
Mert máskülönben véged.

DON JUAN (*dühöngve el akar szabadulni*):
Én szembeszállok véled!

KORMÁNYZÓ: Állom a bátor szót!
Szánd-bánd a bűnöd, ember!

DON JUAN: A bűnbocsánat nem kell!

KORMÁNYZÓ: Szánod-e?

DON JUAN: Nem!

KORMÁNYZÓ: Bánod-e?

DON JUAN: Nem!

KORMÁNYZÓ: Szánd!

DON JUAN: Nem!

KORMÁNYZÓ: Bánd!

DON JUAN: Nem!

KORMÁNYZÓ: Szálljon átok rád. (*Mennydörgés közepette eltiünik.*)

DON JUAN (*előtörő lángok között áll*):

Mily hihetetlen borzalom
Markolja össze lelkemet,
És milyen tűznek perzselő
És rémes lángja vár!

KAR (*a föld alól*): Bűnödnek átka vár rád,
Forrók a lángok már.

DON JUAN: A lelkem retteg lázasan,
És méreg marja mindenem!
A keblem lángok tépik!
Ó, poklok átka, várj!

LEPORELLO: Mily rémes átok marja,
Mily borzasztó a hangja!
Mily szörnyű lázak járnak!
Számon a szó megáll!

KAR (*a föld alól*): Jöjj hát, jöjj hát,
Forrók a lángok már.

(*A lángtenger elnyeli Don Juant.*)

(*Függöny.*)